Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

…ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…мнай 1921 оной …рии 21-һээ гарана | № 279 (14084) | 1975 оной ноябриин 28, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Д. С. УНЖУЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, совет болон хүдөө ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр хүдэлһыень хараадаа абажа, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, ажалшадай депутадуудай Ахын аймагай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Унжуев** Доржа Соктоновичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото. Соведүүдэй байшан.
1975 оной ноябриин 25.

КПСС-эй съездын нэрэмжэдэ

ҺАЙНААР

…н техникын хододоо …соогоо һайнаар заһа… …һан байгаал һаань, …тарилгын, ургаса ху… … үбһэ тэжээл бэлэд… …харюусалгатай хүдэл… …гони болзорто, эрхим …гаар дүүргэгдэхэ юм. …ше манай колхозой …торнууд һайн ойлго… …ы соогоо эгээн түрүү… Сухаревай хүтэлбэрил… … ажалай звеногой… …тор, машинануудаа …жа захалаа. Энэ звено байгша ондо бүхы тараалангай гектар бүриһөө 20,5 центнер ургаса абажа, тусхай звенонуудай дунда эрхимлээ һэн.

Тус звено намартаа, үбэлдөө нэгэ колесно, табан гусеничнэ трактор заһабарилжа, хабарай хүдэлмэридэ бэлэн болгохо ёһотой юм. Богони болзор соо эдэнэр нэгэ гусеничнэ трактораа заһабарилжа гаргаад, мүнөө үшөө дүрбыень задаланхай, тэдэнээ удахагүй бэлэн болгожо табиха юм. Эндэ дүршэлтэй механизаторнууд Юрий Ефремов, Владимир Баранов, Сергей Вершинин, Александр Перелыгин гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлнэ.

Бүхы техникэеэ түргэнөөр, һайн шанартайгаар заһабарилха тухай Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозуудай, «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй механизаторнуудай жэшээе дэмжэжэ, эндэхи заһабарилагшад социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ тус колхоздо Александр Каленовой звено трактор, машинануудаа баһал һайнаар заһабарилжа байна. Звенонуудай механизаторнуудта МТМ-гэй гагнууршад слесарьнууд, токарьнууд баһал ехэ туһаламжа хүргэнэ. Эндэ Алексей Юсупов, Александр Дураков, Василий Шишмарев гэгшэдые тэмдэглэхээр.

Колхоздо бүхыдөө бии байһан 57 тракторай 23 гусеничнэ, 13 колесно тракторынь энэ үбэлэй үедэ заһабарилагдаха юм.

П. ШИШМАРЕВ,
Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой МТМ-е даагша.

…РОШОДОЙ ОРОЛДОСО

…Иванович Моло… …публика дотороо мэ… …олоһон орошон юм. Джилиндын совхозой … отделенидэ ажал… …үлэй 15 жэлэй тур… …рууһалдаг 100 тол… …оро бүриһөө 75—80 …жа, бүрин бүтэнөөр …г болонхой. Энэнь … ажалай һайн үрэ … тоологдоно. …а оролдосотойгоор … ажахыдаа оро үс… … хэрэгтэ горитой… …таяа оруулалсаһа… …түлөө Жамсо Ива… …олоков гүрэн түрын дээдын хайра шагналда — Ленинэй ордендо хүртэһэн юм. Оро үсхэбэрилхэ асуудалаар зарлагдаһан Бүхэроссиин зүблөөндэ хэдэн жэлэй саада тээ хабаадалсажа, дүй дүршэл тухайгаа хөөрэһэн байгаа.

Ж. И. Молоковтой хамта баһал дүршэл ехэтэй орошод ажаллана. Тэдэнэй тоодо Баунтын аймагай Соведэй депутат П. П. Бальжеулова, дүршэлтэй орошод А. И. Былинова, А. П. Молокова гэгшэд оролсоно. Залуу орошод М. Карпушкин, П. Молоков хоёр мүн лэ оролдосотой ажалаараа шалгарна. Жамсо Ивановичай бригадын гэшүүд мүнөө 1000 гаран толгой оро харууһалжа байна. Энэ үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ зорилготой.

КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ залуу орошон Владимир Догончипой ударидадаг бригада совхоз соогоо эрхимлэжэ, нэгэдэхи һуурида гараһан байна. Энэ бригадын гэшүүд 100 эхэ оро бүриһөө 80 тугал абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ.

Манай корр.

САБШАЛАН СЭБЭРЛЭГДЭНЭ

…мин. …онор абтаба). …ан тараалан һайжа… …бшагай хоёр һарын …оһоор манай совхоз… … ехэ юумэн хэгдээ. … бүридэһэн лугоме… …на оньһожоруулаг… …хай отряд түсэбөөр …аһан хүдэлмэри ту… …л соо хэдэг юм. …бшалан, полинуудта … гаргагдажа байна. Бүхыдөө 2450 тонно шэбхэ зөөгдөө.

Дүрбэн луговод сабшалан хорёолхо һургааг бэлэдхэнэ. Эдээндэ хоёр трактор үгтэнхэй. Һургааг бэлэдхэгшэдые лугомелиоративна отрядай начальник Валерий Логинов эрхилнэ. Тус бригада 1520 һургааг бэлэдхээд байна. Бүхыдөө 4000 һургааг бэлэдхэгдэхэ ёһотой юм. Хэрбээ 300 гектар сабшалан сэбэрлэгдэхэ түсэбтэй һаа, 150 гектарынь сэбэрлэгдөө. Энээнһээ гадна бусадшье хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

А. ЦЫБИКОВ.
Санагын совхоз.

Сошордомо дохёо

…МЖЭЭ АБАХААР БОЛОО

…ин эсэс багаар … аймагай колхоз, …й малшад нитын малай үбэлжэлгые …айнаар үнгэргэжэ, …ыень улам дээшэ… …алаар шэнэ үүсхэл … Энэ үүсхэлыень …мнай ажахынуу… …д халуунаар дэм… …лэй үедэ мал ажа… …ши гүрэндэ улам …аха зорилготой… …алис мүрысөөндэ … байна. Тэдэнэр …улгануудые абаад, …эйгээр ажаллажа …

…йхидэй үүсхэлтэй … танилсуулжа, со… …үрысөө үргэнөөр … талаар Улаан… …гай Оронгын сов… … юумэн хэгдэнэб …хогдобо. Совхозой …рануудаар ябажа … ажахын дирек… …номой, мэргэжэл… … асуудалаар мүнөө …аршье ажал эм… … байһаниинь ганса… …лэгдээ. Совхоз …жэлгэдэ бэлдэл… …гүйгөөр унжагай…

… 9 час багаар …иин фермэдэ хү… …ус фермэ совхоз …эл томонь юм. …аран үнеэд харуу… … Үнеэдэй байрада … торожо уна… …ы байба.

… үбдэгтэ хүрэмэ …аһан. «Болгоом… …атнай нүхэн дай… …гад» гэжэ хойго… …үнэй хашхарха … Харанхы коридор … халтиржа унан …аал шэрээл та… …элжэ, «Фермые …наб?» гэжэ асуу… … болоно. Хүндэшэг … бариһан эхэнэр … бүүдэгэнэй …рай шамай нэгэ …оо, үнеэдэй бай… …шобобди. Гэшхэ… … газар үгы, шэбхэ … Үнеэн бүхэнэй …сагар шабааһан …й. Тэжээл хэ… …бооонуудаар дүү… Тиимэһээ үнеэ… … нойтон, ойро … оройдоошье сэ… … Даншье хүн… …аартай. Үнеэдэй … сонхонууд эб… … болотор шэл… таһалгада орожо, тэдэнэртэй хөөрэлдэбэбди. Фермын һаамхай үнеэн бүриһөө үдэртэ оройдоол 3—4 килограмм һүн абтана. Мүнөө үнеэн бүхэндэ 3 килограмм талха тараанай зүйл, 20 килограмм бардаа, 1 килограмм шанаржуулагдаһан һолоомо, 10 килограмм силос үгтэнэ. Энэмнай арай шамай тэжээлэй 7 единицэ болоно. Тингэхэдээ ехэ һү һаахань бэрхэтэй болоно. Иимэл ушарһаа совхоз гүрэндэ һү тушааха түгэсхэхы ба табан жэлэй түсэб дүүргэнэгүй бшуу. Табан жэлэй туршада хамтадаа 49.400 центнер һү гүрэндэ тушааха даабаритай байбал, ноябриин 1-нэй байдалаар 44.869 центнер оруулаа.

Совхозой һаалиин фермэнүүдтэ ариг сэбэр тон муугаар сахигдана. Хэрбээ энэ жэлдэ тушаагдаһан һүнэй шанарые шэнэ ГОСТ-ын эрилтын ёһоор сэгнэбэл, тэрэнэй ехэнхинь гэхэ гү, али 4.407 центнерынь муу шанартай байжа, гэдэргээ бусаагдаха байгаа. Һаалишадай хүнэгүүдээ хадагалдаг таһалга соо муухай, шала дээрэнь шабар шабха. Һаалишад хүнэгүүдээ эндээ утаадаг, тиимэһээ шалбааг тогтошонхой.

Тус фермын һаалишад тон муу байдалда ажаллана, ажалынь хүндэ хүшэр. Жэшээ болгон хэлэбэл, 16 үнеэ харууһалдаг нэгэ һаалишан үнеэн бүхэндэ 20 килограмм бардаа үгэхын тула тэрэнээ 100 метрэй зайда хүнэгөөр зөөхэ баатай болоно. Тингэхэдээ һаалишан бүхэн 320 килограмм бардаа үдэр бүри бэеэрээ зөөнэ. Энээнһээ гадна үнеэдтээ үбһэ тарааха, шэбхэ шабааһыень сэбэрлэхэ гэхэ мэтын ажал олон байха.

Тэжээл буйлуулдаг цехтэ оробол, баһал хүнэй гэшхэхэ хуурай газар олдохогүй. Тиимэһээ цех соогуураа хабтагайнуудаар дамжуур табижа һаалишад ябаха ушартай болоно. Хүйтэн болоходо, эндэнь уһан хүрэжэ мүльһэтэхэ. Тиихэдэнь һаалишад хайшан гэжэ хүнэгтэй тэжээл зөөхэб?

Һаалишадай сүлөө сагтаа амарха, газетэ ба журнал уншаха улаан булангай орондо хосоһон таһалга. Хэзээ эндэ улаан булангай түхеэрэгдэхэ байһыень ойлгохын аргагүй.

Һаалиин хоёрдохи фермэдэ баһал иимэрхүү дутуу дунданууд ушарба. Эндэхи үнеэд үбэлэй рационой ёһоор эдеэлүүлэгдэнэгүй. Манай ошоһон үдэр үнеэд хээрын бэлшээридэ гаргагдаһан байба. Малай байра соо тугаллаха хори гаран гунжан уяатай зогсоно. «Эдэнэрээ яажа уһалнаш?» — гэһэн асуудалда «бардаагаар» гэжэ харюусаба. Бардаа уужа һураагүй залуу мал түрүүшээр тэрээндэ дүтэлхэшьегүй гэжэ мэдээжэ. Иимэ харууһалгада байһан гунжадһаа һайн түл, ехэ һү абахань бэрхэтэй гэжэ ойлгохоор.

Сохото гэжэ нютагта хонидой хоёр отара үбэлжэнэ. В. Ц. Будаевай отарын үбэлжэхэ хонидой байра үшөө бэлэн болгогдоогүй, заһабарилагдаагүй байһаар. Оройнь хушагдаагүй, ханань дулаалагдаагүй, нүхэ һүбэнь бүтлэгдөөгүй. Хонхор гэжэ нютагта зуутан хонишон Т. Т. Алексеевэй отарынхид үбэлжэлгэдөө бэлдэжэ байна. Эндэ һая илгагдаһан хурьгадай үшөө нэгэ отара үбэлжэхэ юм. Теэд энэ намартаа худагайнь уһан шэргэжэ, хонишод шахардуу байдалда оронхой. Мүнөө уһан машинаар зөөгдэнэ. Түл абалгын үедэ хонишод уһаяа бүлеэдхэжэ, хонидтоо уулгаха ёһотой. Тиихэдэнь хэды ехэ саг хэрэгтэй болохоб? Энэ асуудалда совхозой дирекци, мэргэжэлтэд анхаралаа хандуулхаар болоо.

Совхозой главна зоотехник Д-Ц. Б. Норбоев нигэжэ хөөрэнэ:

— Үбэлжэлгэдэ муу бэшээр бэлдээбди гэжэ һанагдана. Теэд дутагдалнууд үшөөл бии, тэдэниие усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүдые абахабди.

Тус совхозой малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хүдэлмэреэ унжагайруулжа байһаниинь эли. Дээрэ дурсагдаһан бүхы баримтануудые совхозой хүтэлбэрилэгшэд һайн мэдэбэшье, зохихо хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай. Хэрбээ энэ янзаараа байгаа һаань, үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ, адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй.

Д. ГАРМАЕВ.
манай корр.
Улаан-Үдын аймаг.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ—ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА

ЭСЭСЭЙ ДҮНГҮҮДЫЕ ЭРЬЕН ХАРАХАДА...

Түрэл партиин ээлжээтэ съездын эхилхэ үдэрэй улам ойртохо бүри совхозоймнай хүдэлмэришэн бүхэн, илангаяа коммунистнууд хэһэн ажалайнгаа ашаа үрые эрид дээшэлүүлхэ онол аргануудаа элирүүлжэ захалаа. Этээл мүнөө үедэ — малай үбэлжэлгын түлэг эхилээд байһан сагта ажалайнгаа эршэ һуладхангүй, адууһа малаа эмхитэй һайнаар, тэбир тарганаар ондо оруулха, ашаг шэмыень доошолуулхагүйе оролдохо гээшэ малшан, хонишон бүхэнэй гол зорилго болонхой. Тиимэһээ эдэ үдэрнүүдтэ ажахымнай хонишод, һаалишад, үхэршэд малайнгаа байрэ шэнэдхэн һэльбэжэ, дулаалжа, үбэлдөө хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээлээ газаагаа асаржа байна.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада ажахымнай малшад, хонишод мяха, һү абаха, гүрэндэ худалдаха талаар зэрим тэды амжалта туйлаһан байна. Гансахан түгэсхэхы жэлэй 10 һарын турша манай совхозой һаалишад һү һааха, гүрэндэ тушааха талаар аймаг дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ онсо шалгаржа, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна. Тингэжэ үнгэрһэн энэ хугасаа соо һаалишаднай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1400 шахуу килограмм һү абажа, гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха даабаряа 138,7 процент дүүргэһэн юм.

Энэ амжалта яагаад туйлагдааб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, һаалимнай хоёр гүүртэдэ тэжээл буйлуулан бэлдэдэг цехүүдынь бэлшээриин ногооной хагдаржа захалхатай адли хүдэлгэгдэжэ, үнеэднай нэмэлтэ тэжээлээр таһалдаагүй. Хоёрдохёор, буйлуулагдажа бэлдэгдэһэн тэжээлээ хүйтэржэ захалхадань нэмээжэ үгэһэн, үгэһөөршье байнабди. Эдэ бүгэдын ашаар һү һаалимнай зунайхиһаа доошолоогүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Ажахымнай хоёр фермын түрүү һаалишад В. Колмакова, С. Самбилова, Н. Тихонова, А. Любовникова, Е. Соломинская гэгшэд үнгэрһэн һарын турша үнеэн бүриһөө 100—123 килограмм һү һаажа, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Тиихэдэ мал шахан таргалуулдаг гүүртэдэ хүдэлдэг үхэршэд эдэ үдэрнүүдтэ гүрэндэ тушаагдаха үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые сүүдхын 800—900 граммаар нэмэнэ. Богонёор хэлэхэдэ, мүнөө фермэ, гүүртэнүүдтэ ажалладаг малшад жэлэй дүүрэтэр, мүн энэ үбэлжэлгын үедэ малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула бии хүсөөрөө оролдожо байнхай.

Саашадаа һү, мяха бүри элбэгжүүлхын тула бидэ гүүртэ, фермэнүүдэйнгээ ажалые улам һайнаар оньһожоруулжа, байрануудыень томодхохомнай. Хоёрдохёор, газарайнгаа үрэжэл һайжаруулжа, ехэ ургаса абахаар хараалагдана. Мүн һаалиин гүүртын дэргэдэ һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулжа, малайнгаа, илангаяа үнеэдэйнгээ үүлтэрыень һайжаруулһанай ашаар һү шэмэ ехэтэй мал олошоруулха холын хараатай түсэб зохёогдоо. Иигэжэ ойрын жэлнүүдтэ эдэ бүгэдэ зорилго, түсэбүүдэй сүм бэелүүлэгдэхэдэ, тарган мяхан, тоһолиг һүн улам дэлбэрхэ жэшээтэй.

А. ЯПХАНОВ.
Хурамхаанай аймагай Һахалиин совхозой директор.

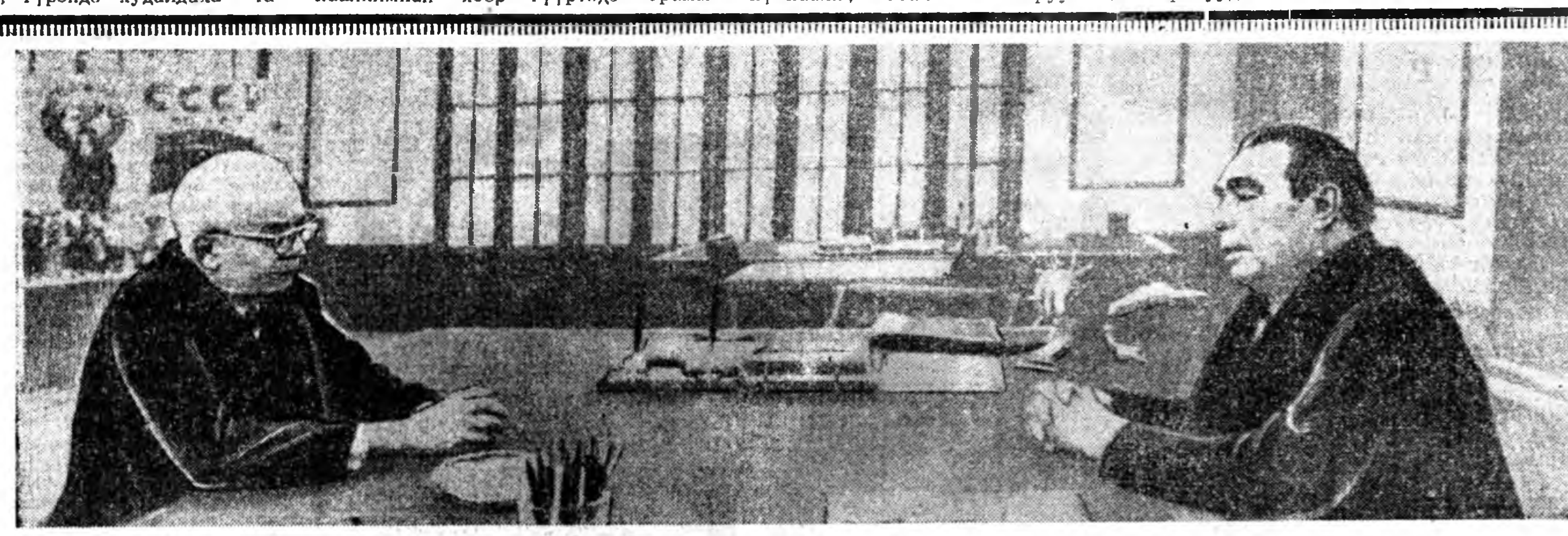

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев КПЧ-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусагтай хөөрэлдэжэ байна.

Л. И. БРЕЖНЕВ Г. ГУСАГТАЙ ХАНИ ХАЛУУНААР УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Г. Гусагтай ноябриин 26-да хани халуунаар уулзаба. Аха дүү хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөн һаналаа бүрин нэгэдэлгын, үнэн зүрхэнэй нүхэрэй ёһоор үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ба КПЧ-гэй хоорондохи харилсаае саашадань хүгжөөхэ, социализм ба коммунизм байгуулгын асуудалнуудаар аха дүү социалис хоёр гүрэнэй хамтааран ажал ябуулха, гадаадын политикын болон уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй асуудалнуудые нүхэд Л. И. Брежнев, Г. Гусак зүбшэн хэлсэбэ.

ТАСС.

ЧССР-эй ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ УУЛЗАЛГА ЭМХИДХЭЭ

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүндэлэлдэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Г. Гусак түрүүтэй ЧССР-эй партийно-правительственна делегаци ноябриин 26-да уулзалга эмхидхэбэ.

Совет талаһаа — нүхэд Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түрүүлэгшэнэр, СССР-эй министрнүүд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, Совет-чехословак хани барисаанай бүлгэмэй эдэбхитэд, сэрэгэй начальнигууд, СССР-эй летчик-космонавтнууд ба бусад тусхай тушаалтад уулзалгада хабаадаһан байна.

СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор мүн лэ эндэ байлсаа.

Уулзалгын үедэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин хани ёһоор хүндаганууды үргэбэ.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СОЮЗАЙ СОВЕДЭЙ БА НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ ТАЛААР КОМИССИНУУДАЙ ХАМТЫН ЗАСЕДАНИ

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссинуудай хамтын заседани ноябриин 26-да Кремль соо болобо. Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Германиин Демократическа Республикын хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай 1975 оной октябриин 7-до Москвада гар табигдаһан договорые эсэслэн баталхыень эдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ дурадхаа.

Союзай Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, депутат М. А. Суслов, Национальностьнуудай Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, депутат Б. Н. Пономарев президиумдэ һууһан байна. СССР-эй ба ГДР-эй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай договорые эсэслэн баталха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй комиссинуудай харалгада табиһан дурадхалые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум зүбшэн хэлсэбэ.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо, депутат В. В. Кузнецов Совет правительствын үмэнэһөө заседани дээрэ элидхэл хээ.

Заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууһан Б. Н. Пономарев зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүдые сэдьхэлээ ханангяар согсолһон байна.

Депутадууд: Молдавиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. И. Бодюл, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник, армиин генерал А. А. Епишев, Национальностьнуудай Соведэй комиссиин түрүүлэгшын орлогшо, «Правда» газетын ахамад редактор М. В. Зимянин, Макеевскэ С. М. Кировэй нэрэмжэтэ металлургическа заводой булад хайлуулагша В. В. Никитенко болон бусад заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Германиин Демократическа Республикын хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиһан договорые һайшаажа, энэ договорые эсэслэн баталхыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ табиха дурадхал Б. Н. Пономарев оруулаа.

Энэ дурадхалынь нэгэн һаналтайгаар баталагдан абтаһан байна. (ТАСС).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ, ЧЕХОСЛОВАКИИН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

Совет-чехословак хөөрэлдөөнүүд ноябриин 26-да Кремль соо дүүрээ.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесечко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ ЧССР-тэ байдаг элшэн сайд В. В. Мацкевич;

Чехословакиин талаһаа — КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Г. Гусак, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Биляк, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Словакиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Ленарт, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ И. Корчак, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшын орлогшо, ЧССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ В. Гула, ЧССР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Я. Гавелка, КПЧ-гэй ЦК-гай уласхоорондын политикын таһагые даагша А. Варвуш хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаһан байна.

Советскэ Союзай ба Чехословакиин Республикын хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаае саашадань гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ асуудалнуудые совет, чехословак хүтэлбэрилэгшэд зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлһэн байгаа. Элдэб асуудалнуудаар хоёр ороной хоорондохи али бүхы холбоое, аша үрэ ехэтэй харилсаае саашадань хүгжөөхэ бата үндэһэ һууриин табигдаһанда сэдьхэлээ ханажа байһанаа мэдүүлбэ.

Социалис экономическа харилсаае гүнзэгырүүлгэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ хүсэлэнтэй байһанаа хоёр тала баталаа.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй гуримуудые сэгнэхэ талаар нэгэн адли һанал бодолтой байба.

Аха дүү ёһоной хани барисаанай, үнэн зүрхэнэй, зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда хөөрэлдөөнүүд үнгэрөө.

ЧССР-эй партийно-правительственна делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэлгын дүнгүүд тухай Совет-чехословак хамтын коммюнике абтаба.

(ТАСС).

БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

РСФСР-эй промышленна предприятинуудай коллективүүд КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэн, гол шухала зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ, продукци худалдаха 11 һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид, ноябриин 26-да дүүргэбэ.

(ТАСС).

КОМИССИНУУД ХАРАЖА ҮЗЭБЭ

Манай ороной 1976 оной арадай ажахын түсэб ба бюджедые баталха ёһотой СССР-эй Верховно Соведэй IV сессиин нээгдэтэр оройдоол 7 хоног үлэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбари һалбариин комиссинуудай эмхидхэһэн бэлэдхэлэй 15 комиссиин заседаниинууд дээрэ депутадууд гүрэнэй түсэбые, бюджедые уридшалан хаража үзэһэн байна. СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай, һалбари һалбариин комиссинуудай, залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссинуудай түлөөлэгшэдэй түгэсхэлэй пленарна заседани Кремль соо болобо. 1976 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые, СССР-эй 1976 оной гүрэнэй бюджедые, 1974 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосооое депутадууд даб дээрэ хаража үзэһэн байна. Түсэбэй ба бюджедэй гол дүнгүүдээр бэлэдхэлэй комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, депутадууд Ф. Л. Кохонов, Ф. К. Князев комиссинуудай оруулһан һанамжа дурадхалнуудай проектнүүд тухай элидхэлнүүдые хээ.

СССР-эй 1976 оной түсэб ба бюджет тушаа оруулагдаһан һанамжа дурадхалнуудые түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинууд баталаад, СССР-эй Верховно Соведэй тус тус палатануудайнгаа заседаниинууд дээрэ нэмэлтэ элидхэлнүүдые хэхыень Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, депутадууд Г. И. Ващенкада, Н. Н. Масленниковта даалгаба.

(ТАСС).

ЯРУУНЫН РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

Районно XXX партийна конференци Нарһатада боложо үнгэрбэ. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, аймагайнгаа экономико болон культурые шэнэ шатада дэбжээхын түлөө партиин райком тоосоото үедэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа гээд нэн түрүүн тэмдэглэлтэй. Энэнь КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **Б-М. Ц. Жамсуевай** конференци дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл дотор, мүн делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо эли тодоор харагдана. Тоосоото хоёр жэлэй туршада аймагай промышленна предприятинуудай, барилгын эмхи зургаануудай үйлэдбэриин хэмжээн горитой ургаа. Үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай барилгануудые бодхоолгодо мүнгэн ехээр һомологдоно. Алибаа машина, техникэ болон оньһон элдэб түхеэрэлгэнүүд урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй олоор абтаһан байна. Аймагай хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ яһала үргэн алхамууд хэгдээ. Хэрбээ 1970 ондо аймагай хүдөө ажахы 8,9 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн һаа, харин нёдондо 11,1 миллион түхэриг хүрэтэр ехэ болоһон байна.

Яруунын аймагай ажахынууд болбол гол түлэб үхэр мал үсхэбэрилхэ шэглэлтэй. Тиимэһээ үйлэдбэриин энэ шухала һалбариин мүноо үедэ ямар байдалтай байһан тушаа элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэгшэд анхаралаа хандуулаа. Тиихэ ёһотойшье байгаа. 1970 онойхитой сасуулхада, үхэрэй тоо толгой байгша оной ноябриин 1-нэй байдалаар 15 процентээр (тэрэ тоодо үнеэдэй 19 процент) олон болоһон зэргэтэй. Гансахан һүүлэй хоёр жэлэй туршада үхэрэй тоо 1966 толгойгоор нэмээ. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй ёһоор аймагай ажахынууд гүрэндөө 497,8 шахуу центнер һү худалдаха байгаа. Тэрэнээ 102 процент болгоод байна. 24.095 центнер нооһо тушааха түсэбөө 102,7 процент дүүргээ. Табан жэлэй туршада мяха абалга 30 процентээр дээшэлээ.

Аймагай хүдөө ажахыда туйлагдаһан зарим тэды һайн үрэ дүнгүүд, малшадай ажабайдалда болоһон шэнэ хубилалтанууд зүндөө туйлагдаагүй. КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһан, түсэб болон абаһан уялгануудаа заатагүй дүүргэхын түлөө алибаа кадрнуудай үүргэ болон харюусалгые улам дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА

— Манай ажахы табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Түсэбһөө гадуур 1.458 центнер мяха, 596 центнер һү, 226 центнер нооһо гүрэндөө худалдахамнай. Таряанай ургасашье нилээдгүй дээшэлээ. Энэ амжалта хадаа манай һаалишад, үхэршэд, хонишод болон механизаторнуудай ажалай эдэбхиин дээшэлһэниие, гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын түлөө харюусалгаяа гүнзэгыгөөр мэдэрдэг болоһонине бодотоор гэршэлнэ гээшэ, — гэжэ Яруунын совхозой директор **Б. Э. Жамсуев** хэлэбэ.

«Комсомольский», совхозой директор **Н. Н. Найданов** үгэ хэлэхэдээ, һүүлэй жэлнүүдтэ ажахынгаа ямар зэргын амжалта туйлаһан тушаа тогтоо, түрүү хүнүүдэй нэрэ солые дурдаа. Имагтал ажалша бэрхэ хүнүүдэй оролдосотойгоор хүдэлдэг, даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг болоһоной, эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулһанай аша туһаар совхоз юһэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые гурбан һараар урдшалан дүүргээ бшуу.

Зүгөөр зарим колхоз, совхозууд ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Энээнһээ уламжалан аймаг бүхыдөө мяха худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадахагүй болоод байна.

Яруунын аймагай ажахынууд казахай, хальмагай болон герефордын үүлтэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрилжэ, республикынгаа бусад ажахынуудта худалдадаг болонхой. Казахай мяхалиг үүлтэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрилгөөр «Комсомольский» совхоз бүришье һайн дүнгүүдые туйлана. Саашадаа аймаг дотор мяхалиг үүлтэрэй үхэр үсхэбэрилхэ хүдэлмэри улам нарижуулан һайжаруулха, һү ехээр үгэдэг мал үсхэбэрилжэ, һү һаалгые бүри дээшэлүүлхэ, тэрэшэлэн хонидой үүлтэр һайжаруулжа, нооһо элбэгээр абадаг болохо зорилго табигдана. Зүгөөр энэ шухала хэрэгые эмхидхэхэ, хүсэндэнь хүргэхэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой Яруунын госплемстанци, зүүн аймагуудта малай үүлтэр һайжаруулха нэгэдэл ажахынуудта бодото туһаламжа үзүүлнэгүй. Мүн аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэдшье үүлтэр һайжаруулха талаар шанга эрилтэ табинагүй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие томодхожо, мэргэжүүлхэ, тэрэнэй түлөө малай томо комплекснуудые бариха, оньһожоруулан түхеэрхэ тухай КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар аймагай партийна организаци зарим тэды хүдэлмэри ябуулаа. Яруунын, Нарһатын, «Юбилейный» совхозуудта, «Дружба», «Победа» колхозуудта, һү һаалиин комплекснууд баригданхай. Зүгөөр «Бурсельхозмонтаж» трестын Хориин ПМК-гай гэмээр олонхи газарта түхеэрэлгэнүүд хүсэд тодхогдоогүй, хүдэлгэгдэжэ эхилээдүй байһаниинь конференци дээрэ тэмдэглэгдээ. Гадна мал шахан таргалуулха томо байрануудые ажахы бүхэндэ бариха, һү һаалиин фермэ шадар олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулха, үйлэдбэриин технологи гүримшүүлхэ, малшадта һайнаар ажаллаха, ажаһуха таарамжатай арга боломжо олгохо зорилго табигдаба.

Зүгөөр үйлэдбэриингөө гол һалбариие улам хүгжөөхын тулада яруунынхид таряан ажалаа һайнаар эрхилдэг болохо уялгатай. 1974—1975 онуудта 7.517 гектар шэнэ газар ашаглагдаа. Тиигэжэ 1975 ондо аймагай ажахынууд 306 мянган центнер гэхэ гү, али 1970 онойхидо орходоо 87 мянган центнерээр үлүү ехэ орооһо хуряажа абаа. Тэрэшэлэн сабшалан болон бэлшээриин ногооной ургаса дээшэлүүлхэ, олон жэлэй ногоо тарилгые үргэдхэхэ талаар ехэ юумэн хэгдээ.

Гэхэтэй хамта орооһото болон тэжээлэй ургамалнуудай ургаса үшөөл бага байһаар гэжэ партийна конференци тэмдэглээ. «Дружба» колхозой, Инсэнгын, Нарһатын, «Улаан Туяа» совхозууд газар таряалангай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар бодото хэмжээнүүдые абанагүй.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй, малайнгаа тэжээл гамтайгаар, зүбөөр ашаглаһанай ашаар Яруунын, Тулдуунай совхозуудай малшад хямда сэнтэй продукци үйлэдбэрилнэ. Тиин гэһээ «Дружба» колхоздо абтаһан һүнэй, мяханай, нооһоной өөрын үнэ сэн хэтэрмэ ехэ. «Коммунизм» колхоздо, Нарһатын совхоздо центнер һүнэй өөрын үнэ сэн бүри дээгүүр байһан зандаа. Тиигэжэ аймаг дотор һаагдаһан центнер һүнэй өөрын үнэ сэн 1974 ондо 25 түхэриг, мяханайхи—135 түхэриг болоһон байна.

Мэргэжэл түгэс кадрнуудаар хүсэд хангагдаал һаа, колхоз, совхозуудай али бүхы хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдаха байһаниинь мэдээжэ. Теэд аймагай ажахынуудта 450 механизатор, 37 һаалишад, 60 мал адуулагшад, 68 хонишод, 10 зоотехник, 15 ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд дутуу байна. Партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинууд хадаа зооветеринар, агрономическа, механизаторнуудай үбэлэй һурал[...] эмхидхэхэ, үнеэдые машинаар һааха мастернуудые Нарһатын СПТУ-да һургаха талаар ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй. Тиихэ зуураа хүтэлбэрилхы кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай бэелүүлхэ шухала зорилгонь болоно гэжэ конференци зааһан байна.

Коммунистнуудай түрүү үүргые дээшэлүүлхэ, партийна организацинуудай эрхилдэг эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын, мүн үзэл сурталай хүдэлмэриие нүлөө ехэтэй, аша үрэтэй болгохо зорилгоор али олон хэмжээнүүд абтана. Аймагай партийна организаци үйлэдбэриин гол участогуудта коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха талаар нилээдгүй хүдэлмэри ябуулаа. Хэрбээ 1974 ондо 134 коммунистнууд малшанаар ажалладаг байһан һаа, мүнөө тэдэнэй тоо 151 болоод байна. Нарһатын, Яруунын, Инсэнгын совхозуудта олон коммунистнууд мал ажалда хүдэлхэеэ ошоо.

— Колхозой партийна организациин, коммунистнуудай ударидалгаар манай ажахы гээгдэлһээ гаража шадаа. Тиин табан жэл соо гүрэндэ мяха худалдалга 3.888 центнерээр, һү — 4.293 центнерээр, нооһо — 301 центнерээр дээшэлээ, үхэрэй тоо 400, хонидой — 2.600 толгойгоор олошороо. Энэ хадаа табан жэлэй түсэб болзорһоонь холо урди дүүргэһэн манай түрүү малшадай хүдэлмэриин аша үрэ мүн. Энэ амжалтада минии даадаг хонишодой бригадашье хубита бии. Манай бригада табан жэлэй түсэбһөө гадуур 732 хурьга түлэжүүлээ, 171 центнер нэмэлтэ шэгнүүр туйлаа, 9 центнер шахуу нооһо даабариһаа гадуур хайшалжа тушаагаа,— гэжэ «Коммунизм» колхозой хонишон **Ц-Д. Н. Дагбаев** хэлэбэ.

Аймагай арадай ажахые, соёл культурые хүгжөөхэ талаар зарим тэды алдуу дутуу[...] мууд хэгдээ. Тиигэбэшье делегадууд шиидхэгдээгүй асуудалнууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд тушаа дэлгэрэнгы тогтоо.

Конференциин һүүлээр КПСС-эй шэнээр һунгагдаһан райкомой түрүүшын пленум зарлагдажа, эмхидхэлэй асуудалнууд зүбшэгдөө. Партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар **Б.-М. Ц. Жамсуев**, секретарьнуудаар **В. З. Ал[...]хаев**, **Б. М. Боржонов** гэгшэд һунгагдаба.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

ЛЕКТОРЭЙ ЗАНШАЛТА ҮДЭР

Лекторэй заншалта удэр Зэдын аймагта үнгэргэгдэбэ. КПСС-эй райкомой 34 лектор аймагай колхоз болон совхозуудай бүхы отделенинүүдтэ лекци, элидхэлнүүдые хэһэн байна. Эдэнэр «КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политика», «Партиин экономическа политика», «Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной ниитэ-Европын зүблөөнэй дүнгүүд» гэһэн темэнүүдээр удха түгэлдэр лекцинүүдые ажалшадай үмэнэ уншаа. Лекторнууд Э. П. Табинаев Зэдэ станцида, Ц-Д. Д. Доржиев Дэрэстэдэ, А. Н. Шатуев «Заречный» совхозой хоёрдохи отделенидэ, Б. Б. Цыбиков Д. Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи отделенидэ лекцинүүдые уншаһан, тэдэнэй хөөрөөе хүн зон һонирхон шагнаһан байна.

Лекторэй заншалта удэр һарадаа нэгэ удаа, һара бүхэнэй һүүлшын долоон хоногой гарагай хоёрто үнгэргэгдэжэ, аймагай олониитэ энэ болзороо хүлеэдэг болонхой.

Б. БАЛДАНОВ,
КПСС-эй райкомой агитаци, пропагандын таһагые даагша.

АЖАЛШАДАЙ АША ТУҺАДА

Буряадай республикын промышленна предприятинуудай коллективүүд арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг болоһон юм. Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводто электро-гүсэнүүд, прибор бүтээлгын заводто «Агидель» гэжэ электробритва бүтээгдэнэ. Авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын заводуудай коллективүүд мүн лэ элдэб зүйлэй продукци гаргажа, ажалшадай эрилтые хүсэдөөр хангаха гэжэ эрмэлзэнэ.

«Росгалантерейн» баазын коллектив республикын промышленна предприятинуудай коллективүүдтэй нягта холбоо барисаатай юм. Бидэнэр арадай хэрэглэлэй эд бараа жэл бүри улам ехээр наймаалнабди. Табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид ноябриин 6-да дүүргээд, жэлэй дүүрэтэр үшөө 3 миллион 600 мянган түхэригэй продукци наймаалхаар шиидэнхэйбди. «Росгалантерейн» Буряадай баазын коллектив байгша оной гурбадахи квартал соо дэлгэрһэн, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ һэн. Манай коллектив саашадаа бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа, амжалтаяа арьбадхаха гэһэн зорилго урдаа табина.

Баазамнай зургаан складтай юм. Эндэ табан жэлэй түрүүшүүл гэхэдэ, ВЛКСМ-эй гэшүүн, отборщица Татьяна Степанова, товаровед Светлана Бородина, гурбадахи складай кладовщик Евдокия Хажилаева, 6-дахи складай ахалагша кладовщик Надежда Прокопьева, нэгэдэхи складые даагша Тамара Толстихина гэгшэд мүрысөөндэ илажа, табан жэлэй түрүүшүүлэй зэргэдэ алхална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): **складые даагша** Тамара Толстихина, кладовщик Евдокия Хажилаева.

Г. СТЕПАНОВ,
«Росгалантерейн» Буряадай баазые эрхилэгшэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ХОЛЫЕ ЗОРИҺОН ЭРМЭЛЗЭЛ

ВДНХ-гай главна комитедэй һаяхан гараһан тогтоол соо Зэдын аймагһаа Борьёогой совхозой эхэ хонидой отарын ахалагша хонишон Виктор Базаров бронзо медаляар шагнагдаба гэһэн мэдээсэл унша һэм.

Бархан уулын хормойдо түрэжэ, «хүлөө шоройдоһонһоо хойшо» малай мөөрөөн, тала майлын зэрэлгээн соогуур эрэ болоһон Виктор Галина хоёр адлихан намтартай. Тэбхэр арбан жэлэй саада тээ залуу бүлэ Бархан нютагһаа Борьёогой уужам талада ажаллахаяа ерэһэн байгаа.

— «1965 оной ноябрь һара һэн. Совхозой директор Б. П. Хомутовта орожо, хөөрэлдэхэдэм, түрүүшээр эрье хонидые харууһала. Саашадаа хаража үзэхэбди», — гэжэ хэлээ һэн гээд мүнөө Виктор Гомбоевич хөөрэдэг юм.

Ингэжэ Виктор Бадмажап Доржиевай отарада ошожо, хониин ажалай орёо ониие онолые шудалһан байна. Удангүй совхозой дирекци Базаровта бэлшээн таргалуулагдажа байһан эрье хонидые даалгаһан байна.

— «Харахада оролдосотой, зоримгой, заримдаа атаархуушье хүбүүн гэжэ хараһаар ойлгохоор, тиимэһээл Викторто харюусалгата ажал даалгагдаһан юм, — гэжэ совхозой директор мүнөө хөөрэдэг. Бэлшээриин эрьенүүдые октябрь һара соо гүрэндэ худалдахадань тус бүриинь шэгнүүр 45—48 килограмм хүрэжэ байһан. Энэл даа Викторэй хониин ажалда туйлаһан түрүүшын амжалта!

Хонидые үбэлдөө һайнаар харууһалжа, хэрэгтэй минеральна тэжээл, уһа дуталдуулангүй, бэлшээридэ һайнаар адуулха гээшэ хонидой нооһоной ургалтада тон ехэ нүлөөтэй гэһэн һургаал ойлгоһон Базаровтан хамаг анхаралаа энээндэ хандуулһан байгаа. Теэд дэмы талаар оролдоогүй. 3.505 грамм нооһо хайшалжа, түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргээ һэн. Энэ гүүртын хонидые таба наһатай болотороынь харууһалхадаа 1968 ондо тус бүриһөөнь 5.570 грамм нооһо хайшалжа, аймагай чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэдөө «ИЖ Юпитер» мотоциклаар шагнагдаһан байна. Энэ хадаа Викторэй хониин ажалда туйлаһан хоёрдохи амжалта!

Виктор, Галина Базаровтан түлгэ, эрье хонидыешье харууһалаад байхадаа совхозойнгоо дирекци, парткомой табиһан түсэбһөө дээхэнүүр лэ дүн харуулдаг һэн. Энээнииень совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд гансатал обёороо бэлэй! Нэгэтэ совхозой ахамад зоотехник В. П. Шантаханов ерэжэ: — Виктор Гомбоевич, Галина Очировна, Таанадта бүришье харюусалгатай ажал даалтаха гэжэ дирекци шиидээ. Эхэ хонидой отара тушаажа абаад, хурьгадые тэнжээхэ болоолта даа, — гэбэ.

Виктор Галина хоёр урда урдаһаа харалсажа, бага зэргэ дуугай зогсоод:

— Найдаа хадатнай турша һал болоо бэзэбди, — гэбэ.

— Бидэндэ туһалалсахат, — гээд Галина Очировна бүришье тобшохоноор хэлэһэн юм.

Зоотехнигүүдэй заабаряар өөһэдөө хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлээд үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэһэн, аха нүхэдэйнгөө ажал хүдэлмэреэр һонирхон, дуршалыень өөһэдтөө яажа бэелүүлхэ тухай бодомжолдог байгаа. Совхозойнь суута хонишон Д. Я. Свистуновойхи дүтэхэн ажаһуудаг бэлэй. Тиимэһээ Виктор Гомбоевич хонидоо адуулжа ябахадаашье, сүлөө гарахадаашье, хүршэдөө хүрэжэ, дүй дүршэлөөрнь һонирходог һэн. Зүблөө хуралдаанай үедэ хонишод Г. Л. Рабдаев, Т. А. Чупышева, Д. Д. Цыгунова гэгшэдтэй уулзажа, хөөрэлдэдэг бэлэй. Ингэжэ аха нүхэдэйнгөө хөөрөөнһөө нилээд һургаал олонжо абадаг, тэдэнииень яажа бэелүүлхэ тухайгаа бодомжолдог һэн. Тэрэ үедэ совхозойнь олохон хонишод «зуутанай» тоодо гарашанхай, хүршэ «Коммунизм» колхозой суута хонишон Гомбо-Цырен Гончиковна Цыремпиловагай жэшээгээр ажаллажа байгаа.

Ажалай үедэ үдэр хоногой ошохо мэдэгдэнгүй, үбэлэй янгинама хүйтэн үнгэржэ, хабарай эхин — март һара ерэжэ, дулаанай амисхаал асардаг ха юм. Энэ хаһада хурьгадай мааралдаан дуулдажа, үдэр бүри олошорон, тухашаруулжа эхилдэг тээшэ. Энэ үедэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эхэ хонидой отарада түрүүшынхеэ хүдэлжэ эхилһэн хонишодтоо ехэ туһа үзүүлдэг һэн. Түрүүшынгээ жэл Базаровтанай бүлэ 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга тэнжээжэ, аймаг, совхозойнгоо эхэ хонидой отарануудые эрхилдэг «зуутанай» зэргэдэ ерэлсэһэн юм. — 1972 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 106 хурьга тэнжээжэ, хонин бүриһөө 4,6 килограмм нооһ хайшалһан байгаа. Тэрэл жэлдээ шэнэ зуһагуудые абажа, одоол «өөрын» һурэгтэй болоо бэлэй. Шэнэ зуһагуудһаашье хурьга олоор тэнжээгээ. 1974 ондо 138,7 хурьга абажа тэнжээгээд байхадаа, Базаровтан «Ажаллаха тумаа амтыень абаха» гэдэгтэл, үшөөшье һайн үрэ дүн харуулжа болохо гэжэ ойлгоһон байгаа. Хонидойнгоо гурбадахи жэлээ хурьгалхада зуун эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга абахабди гэһэн социалис уялга Базаровтанай бүлэ абаад, Сэлэнгын аймагай суута хонишодой нэгэн Ц.-Д. Шиндаковтай мүрысөө баталһан юм. Тиихэдэ нүхэрынь 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга тэнжээхэ уялга абаһан байна.

Энэ жэл Виктор Гомбоевич 100 эхэ хонин бүриһөө 147 хурьга тэнжээжэ, совхозойнгоо һүрэгтэ нэмээ. Ингэжэ Базаровтан табан жэлэй ажал дээрэ гурбадахи амжалтаа туйлаа.

Табан жэл соо 2.784 хурьга тэнжээхэ түсэбөө 772 толгойгоор үлүүлээ гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 120,7 хурьга тэнжээгээ байна. Жэл бүри хонин бүриһөө дунда зэргээр [...] грамм нооһо хайшалжа, табан жэлэйнгээ түсэбые [...] процент бэелүүлээ. Хурьгадай шэгнүүр нэмээхэ [...] бөө 197 процент дүүргээ.

Мүнөө Виктор Гомбоевич тон хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргээд үбэлжэлгэдөө бэлдэнэ.

Табан жэл соо тэрэ [...] ажабайдалда болоһон [...]тай үйлэ хэрэг олон. [...] ондо эрхим ажалайнгаа [...] лөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, Галина Очировна «Социалис мүрысөөндэ [...]ша» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа һэн. Үнгэрһэн [...] дүнгүүдээр «Табан жэлэй залуу гвардеец» ВЛКСМ-эй ЦК-гай [...] тэмдэгээр Виктор шагнагданхай. 1974 ондо ленинскэ партиин гэшүүндэ [...] үшөө нютагай Соведэй депутадаар һунгагдаа.

Һаяхан Сагаан-Хутал [...] отарын хонишод [...] Гомбоевичые өөһэдын агитатораар батала. Агитаторай хэхэ хүдэлмэри түүхэ [...] тэрэнэй хэрэглэхэ материалнуудые шэлэн олохо [...] тэнь совхозой партком зүгһөө туһаламжа үзүүлнэ. Агитатор нүхэдэйнгөө [...] түрүүшын хоёр хөөрөөе [...] һонирхолтойгоор үнгэрөө. Энэшье хүндэтэй ажалда амжалта хүсэе. Ерэхэ [...] жэлэйнь ехэ алхам [...] хүлеэе!

Д. АЮШЕЕВ.

Зэдэ.

РСФСР-эй ТҮЛИШЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИСТЕРСТВО ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙНГЭЭ ДААБАРИНУУДЫЕ ДҮҮРГЭЭ

РСФСР-эй Түлишын промышленностиин министерствын предприятинуудай, эмхинүүдэй коллективүүд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые ба экономическа политикын асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй заабаринуудые бэелүүлэн, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, олон гол зүйлэй промышленна продукци бүтээжэ худалдаха хэмжээгээр юһэдэхи табан жэлэй үедэ тогтоогдоһон түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Жэлэй дүүрэтэр даабариһаа гадуур 1 миллион шахуу кубометр эрхим шанартай модо, 1,5 миллионһоо үлүү кубометр хюрөөдэгдэһэн материал гаргаха байна. Торф үйлэдбэрилэн абаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ 1,3 дахин ехэдхэгдээ. 1971 — 1975 онуудта ажалай бүтээсэ 27 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар үйлэдбэриин бүхы ургалта туйлагдаһан байна.

Үйлэдбэриие оньһото техникээр хангаха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ, хүн зониие, соёлой-ажаһуудалай эмхи зургаануудые түлишөөр хангалга һайжаруулагдаа.

Министерствын предприятинуудай, эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэн, эрхим шанартай продукци гаргаха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал оролдолго хандуулха юм.

РСФСР-эй ЦСУ.

КОЛХОЗОЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН ЗОРИЛГОНУУД

Колхозуудай союзна Соведэй заседани Москвада болоожо, малай тэжээл бэлдэлгые саашадань ашаг үрэтэй болгохо, оньһото техникэ һайнаар хэрэглэхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэл соо ороной колхозууд малай элбэг тэжээлэй үндэһэ һуури бэхижүүлхэ, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар горитой хүдэлмэри хэһэн байна гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Түгэсхэхы жэлэй ба бүхы табан жэлэй түсэбүүдые, даабаринуудые дүүргэхэ нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень колхозуудай союзна Совет ажахынуудта дурадхаа, КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхыень уряалаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Колхозуудай союзна Соведэй түрүүлэгшэ, СССР-эй хүдөө ажахын министр Д. С. Полянский заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо И. К. Капустян заседаниин хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

(ТАСС).

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

ҮНДЭР ҺААМАЙ ЭЗЭН

ЖИТОМИР. (ТАСС-ай корр.). Житомирско областиин Мичуринай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, Украинын ССР-эй Верховно Соведэй депутат Т. Д. Стельмах область доторо түрүүлэн үндэр ехэ үрэ дүн туйлаба. Суута һаалишан харууһалжа байһан бүлэг үнеэдһээ 1.120 центнер һү һаажа, жэлэйнгээ социалис уялгануудай гол пунктнуудай нэгые дүүргэһэн байна.

Ажалша бүхэриг байһанайнгаа ашаар, хододоо шэнэ юумэ бэдэрэн хүдэлһэнэйнгөө ашаар залуу һаалишан хэдэхэн жэл соо үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаба. Тэрэ колхоз соогоо түрүүлэн бүлэг үүлтэртэ үнеэдые харууһалжа эхилээд, үдэр соо хэдэн үнеэн бүриһөө 40 килограмм хүрэтэр һү һааһан байна.

Даажа абаһан бүлэг үнеэдһээ мянга ба тэрээнһээ дээшэ центнер һү һаахын түлөө мүрысөөнэй үүсхэл гаргаа. Энэ үүсхэлынь Полесиин 13 мянга гаран һаалишадай дунда үргэнөөр дэмжэгдэбэ. Мүнөө тэрэнэй үүсхэлые областиин олон районуудай һаалишад дэмжэжэ байна.

ШУБУУ ҮСХЭБЭРИЛГЫН ИНДУСТРИ

ОРЕНБУРГ. (ТАСС-ай корр.). Оренбургын областиин шубуу үсхэбэрилдэг «Большевик» совхозой фермэдэ автомат шэнэ лини ашаглалгада оруулагдаа. Энэнь шубуудта хоол үгэхэ, үһыень һэлгэжэ байха аргатай юм. Сагаан халаад үмдэһэн оператор тэрэниие жолоододог, харин заһабарилагша слесарь хажуудань һуудаг. Хоёр хүн 33 мянган тахяа харууһална. Эдээнһээ жэл соогоо 5,5 миллион үндэгэ абаха байна.

Энэ һалбариие индустриальна үндэһэ һуури дээрэ табиха гээшэ түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй онсо шэнжэнь болоно. Бүхы хүдэлмэриинень оньһожоруулһанай, автомадаар хангаһанай ашаар Оренбургын «Птицепром» гэжэ трест, наймадахи түсэбтэ табан жэлэйхитэй сасуулхада, үндэгэ ба шубуунай мяха үйлэдбэрилгээ нилээд ехэдхээ.

Эрдэм наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэжэ байна.

ХАРТААБХАЯА МАЛТАЖА ДҮҮРГЭБЭ

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр. М. Маджидов). Таджикистанай үндэр ууладахи ажахынуудай хартаабхын полинууд дээрэһээ һүүлшын комбайнууд гараба. Үндэр баян ургаса малтагдан абтаа. Жэшээнь, Гармска райондо гектар бүриһөө 260 центнер түмһэн хуряагдаба. Дулаан үдэрнүүдэй боложо байһан нуга газартахи районуудай ажахынуудта тарилгын хүдэлмэри эхилбэ, «Ховаскар» гэжэ тусхай шэглэлтэй совхозой таряашад республика доторoo түрүүлэн хартаабха тарижа захалба.

ҮБҺЭНЭЙ ГУРИЛААР ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭНЭ

ПЕНЗЭ. (ТАСС-ай корр.). Пензын областиин «Панкратовский» совхозой ажалшад үбһэнэй гурилаар тэжээл бэлдэхэ шэнэ түхеэрэлгэ туршаба. «СБ-1,5» түхэлэй хатаалгын агрегадай линидэ тодхогдоһон түхеэрэлгэ «ОГМ-08» гэжэ гранулятор-һаа хоёр дахин ехэ гэхэ гү, али 1,5 тонно тэжээл час соо бэлдэхэ байна. Тэрэ «АВМ-0,4» гэжэ дүрбэн агрегадые амжалтатайгаар хангаха юм.

ВИТАМИНТА ТЭЖЭЭЛЭЙ ЗАВОД

ЛИПЕЦК. (ТАСС-ай корр. М. Голачев). Сүүдхэдээ 200 тонно продукци гаргаха аргатай холимог тэжээл үйлэдбэрилдэг автомадаар хангагдаһан завод районой түб — Данковта ашаглалгада оруулагдаа. Мүнөө областиин малай фермэнүүд түсэбтэ табан жэлэй эхин үеынхиһөө 3 дахин ехэ холимог тэжээл абаха байна. Тэжээлэй оньһожоруулагдамал мянга шахуу цех Липецкын колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ үбэл болотор ашаглалгада оруулагдаха юм.

ТҮМЭРЭЙ УРАСХАЛ

РУДНЫЙ. (Казахай ССР). (ТАСС-ай корр. Е. Поринг). Түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хойшо Соколовско рудоуправлениин горнягууд 50 миллион тонно түмэрэй руда малтаба. Тиигэжэ эдэнэр металлургическа түүхэй эд үйлэдбэрилхэ табан жэлэйнгээ программа болзорһоонь урид дүүргээ. Энэ жэлдэ предприятиин коллектив даабариһаа гадуур 800 мянгаһаа бага бэшэ тонно руда малтан гаргаха байна.

ХҮДӨӨГЭЙ НОМДО ДУРАТАЙШУУЛДА

АЛМА-АТА. (ТАСС-ай корр. В. Ганжа). Алма-Атын областиин Чиликскэ районой «Маяк» совхозой түбэй буусын байдаг Малыбай тосхондо номой шэнэ магазин нээгдэжэ, номдо дуратай түрүүшын хүнүүдые угтан абаба.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо Казахстанай һуурин тосхонуудта, аулнуудта номой 170 шэнэ магазин нээгдээ.

КРАСНОДАРАЙ ХИЗААР. Кубаньда ург[...] зуун культурын тоодо сай ородог юм. Эндэ «Кра[...]ский чай» гэжэ тусхай үйлэдбэриин фирмэ байгуул[...]хай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сайн шанар шалгадаг байшаш[...]ша О. Штейман шэнэ сортын сай айлшадай [...] дурадхажа байна.

ТАСС-ай фотох[...]

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ШУХАЛА ҺАЛБАРИ

Атеис хүмүүжүүлгэ тухай

КПСС-эй Яруунын райком ажалшадай дунда атеис хүмүүжүүлгэ ябуулха талаар зарим тэды хүдэлмэри хэжэ байна. Энэ шухала хэрэг һайжаруулха ябадалда 1975 оной эхиндэ абтаһан КПСС-эй обкомой бюрогой тогтоол нүлөөлөө. Энэ тогтоол партиин райкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, атеис хүмүүжүүлгэ һайжаруулха талаар бодото хэмжээнүүд абтаһан юм. Энэ хэмжээ ябуулгануудаар аймагай ажахынуудта партийна суглаанууд үнгэргэгдөөһэн. Тэрэшэлэн атеис хүмүүжүүлгын асуудалнууд парткомуудай болон партбюрогой заседанинуудта зүбшэн хэлсэгдэдэг.

Колхоз, совхозуудай партийна организацинуудта, «Знание» бүлгэмэй эхин эмхинүүдтэ атеис хүмүүжүүлгын ажал һайжаруулхын тула тодорхой хэмжээ ябуулганууд абтагданхай, лекторнүүд бүридхэгдэнхэй. Тиигэжэ аймагай ажахынуудта тусхай үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг, марксизм-ленинизмын эхи үндэһэ табигшадай зохёолнуудай, уран зохёолой болон политическэ номуудай выставкэнүүд эмхидхэгдэдэг байна. Лекторнүүдэй дундаһаа «Знание» бүлгэмэй Гүндын эхин организациин атеизмын секциие хүтэлбэрилэгшэ багша Нимаев нилээдгүй хүдэлмэри ябуулна.

Эдэ бүгэдын хажуугаар һурагшадай дунда атеис хүмүүжүүлгэ ябуулха хэрэгтэ анхарал хандуулагдана гэжэ хэлэлтэй. Тиигэжэ һургуулинуудта эдир атеистнүүдэй кружогууд эмхидхэгдэнэ, ханын газетэнүүд гаргагдана, хими, биологи, физикын үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Иимэ үдэшэнүүдтэ һурагшадай түрэлхидынь уригдадаг байна. Жэшээлхэдэ, Романовкын дунда һургуулида атеис хүмүүжүүлгын удха шанартай аман үгын журнал үнгэргэгдэжэ, тэрэнь һурагшад болон сугларһан түрэлхидые ехэтэ һонирхуулһан байна.

Нарһатын, Эгэтын, Гүндын һомоной Соведүүдтэ шажан мүргэлэй талаар совет хуули ёһые сахиха комиссинууд бии болгогдоо.

КПСС-эй райкомой бюрогой заседанинууд дээрэ «Юбилейный» совхозой партийна организациин атеис хүмүүжүүлгын талаар ябуулдаг хэмжээнүүд, энэ талаар «аймагай «Улаан-Туяа» газетын үнгэргэдэг хүдэлмэри тухай», «Эгэтын сомоной Соведтэ ажалшадай дунда атеис хүмүүжүүлгэ ябуулха талаар партиин райкомой тогтоолые дүүргэхэ тухай» гэһэн асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүд болоһон байна. Гадна партиин райкомой бюродо КПСС-эй Устав эбдэһэн коммунистнууд, тэрэшэлэн мүргэл шүтэлгэдэ эбсэхэ ябадал гаргаһан партиин гэшүүд шүүмжэлэгдээ.

КПСС-эй райкомой болон колхоз, совхозуудай парткомуудай секретарьнар һүзэгтэй хүн зонтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Тиихэдэ аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэхи шажан мүргэлэй талаар хуули ёһые сахиха комисси зарим тэды хүдэлмэри хээ. Тиин аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ бурханда шүтэхэ талаар хуули ёһые сахиха хүдэлмэри тухай Нарһатын сомоной Соведэй тоосоон зүбшэн хэлсэгдээ.

Партиин райкомой дэргэдэхи атеизмын соведэй гэшүүд зарим тэды ажал ябуулдаг юм. Методсоведэй гэшүүн бүхэндэ тусхай участогууд даалгагданхай. Тэдэнэр атеис хүмүүжүүлгэ ябуулха талаар эхин организацинуудай ажал ябуулгадань горитой туһа хүргэнэ. Жэшээнь, методикын соведэй гэшүүн, аймагай больницын врач Л. И. Киселева «Шажан мүргэл болон үхибүүд» гэһэн лекци бэлэдхээд, «Знание» бүлгэмэй эхин организаци ба парткомуудта эльгээһэн байна.

Атеис хүмүүжүүлгэ үнгэргэгдэхэдөө, совет шэнэ ёһо заншалнуудые (залуушуулай гэрлэлгэ, сэрэгэй албанда үдэшэлгэ гэхэ мэтэ) олоной дунда нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана. Энэ талаар аймагай, сомоной Соведүүдтэ комиссинууд байгуулагдаа. Тус комиссинуудай ажал ябуулгада аймагай, сомоной Соведүүдэй депутадууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Гэрлэлгын ёһолол долоон хоног соогоо пятница бүхэндэ үнгэргэгдэнэ. Загсын болон соёл болбосоролой таһагууд шэнэ ёһо заншалнуудые нэбтэрүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри хээ.

Гэхэтэй хамта атеис хүмүүжүүлгэ ябуулха талаар аймаг дотор дутуу дундануудшье бии. Партийна зарим эхин организацинуудта энэ шухала асуудалда анхарал багаар хандуулагдана, коммунистнуудһаа партиин Уставай ёһоор эрилтэнүүд табигданагүй. Жэшээлхэдэ, партиин гэшүүд Б. Б. Бадмаев, Г. Б. Цыреновэй партиин Устав эбдэһэн ушар ябадалнууд үшөө суглаан дээрэ хэлсэгдээгүй. Тиихэдэ атеис хүмүүжүүлгэдэ нүлөөтэй Үльдэргын музейдэ республикын соёлой министерство таарамжатай туһа хүргэнэгүй.

Аймагай партийна организацинууд ажалшадай дунда атеис хүмүүжүүлгые һайжаруулхын тулада үшөө горитой хүдэлмэри хэхэ болоно.

Г. ЯНЬКОВ,
КПСС-эй Яруунын райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша.

ТЕАТР

Юһэдэхи табан жэлэй туршада Улаан-Үдэ хотын театрнуудта шэнэ шэнэ зүжэгүүд олоор табигдаа. Жэшээлхэдэ, Буряадай опера болон баледэй театрта «Цыремпил Ранжуров» гэһэн опера амжалтатайгаар табигдааһэн. Энэ оперые РСФСР-эй гүрэнэй шангай лауреат, композитор Бау Ямпилов бэшээ. Мүн бэшэшье театрнуудта олон зүжэгүүд табигдаа.

Мүнөө шэнэ сезон эхилээд, шэнэ шэнэ зүжэгүүд амжалтатайгаар табигдажа байнхай. Жигжит Батуевай бэшэһэн «Газарай хүбүүн» гэжэ баледые илангаяа олон харагшад һонирхоно. Энэ зүжэгэй гол рольнуудые Буряадай АССР-эй габьяата артистка Э. Кондратьева, РСФСР-эй габьяата артист П. Абашеев гэгшэд гүйсэдхэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүжэгэй нэгэ үйлэһөө

В. МАТВИЕВСКИИН фото.

НОМОЙ ТАЛ

...ЯНГАТА УРАН ШҮЛЭГЭЙ ...УЛЗУУР ДЭЭРЭ

...аргы... Харгы хадаа олон ...шэ һалаатанхай байдаг. ...нэй дунда уянгата һай... шүлэгүүдэй харгы бии ...даа. Өөрын онсо гуримтай, маяг шэнжэтэй, гүнзэгы ...һан удхатай, орёо мэргэн ...олтой ха юм. Шүлэг тии... ...ульгамханаар бэшэгдэдэг. Дабагдашагүй хангил ...сагай гаталһандал адлир...

...Хоца Намсараевай нэрэм... ...буряад драмын театрай ...у артист Чингис Гуруе... ...энэ орёо хотируу харгы... ...уула хадын «орьёл өөдэ ...рһаниинь» тон һайшаал...

...алуу шүлэгшэ дура сэдь... ...татамаар поэзиин харгы... ...аража ябана. Һайн һайн ...эгүүдынь һүүлшын жэл... ...дэ «Буряад үнэндэ», ...игал» журналда толилог... ...он байха.

...ргасын баянда урмашаа ...ндэл, залуу поэт эрхим ...н шүлэгүүдээ согсолжо, ...аргы» гэжэ нэрэтэйгээр ...болгоод, энэ жэлдэ гар...

...ом соонь гуша гаран шү... ...оронхой. «Харгын бодол...», «Талын аялганууд» ...хоёр бүлэгһөө бүридэ...

...нгис Гуруев уян нугар... ...шэнжэтэй, өөрын онсо ...атай поэт байна. Энэнии... ...бүхы шүлэгүүдынь гэр...

...дуун, дуун гэнтэ
...улдаба тэндэ.
...имэг һаруул болоод,
...эдьхэлни орьёлоо.
Шагнахада, аялгань
һайхан,
Шагнахада, амаргүй
аялтайхан»,

...э поэт домоглоно. Дэл... ...сэдьхэлэй халуун уль... ...эрмэлзэл зориг эндэ бии. Дуун — сэдьхэлэйм ургы. ...ун — наһанайм харгы», ...жэ уншаад, үнэн сэдь... ...баясанаб.

...онто һайхан нютагтаа, ...р оронойнгоо байгаали... ...атайгаа мэдүүлнэ. Тэ... ...түрэл нютаг онсо оорын ...шарайтай. Жэшээнь, ...ргэ гол, Хужарта нуур ...гадна ой модон, ан ...тухай ехэ нарин няг... ...маггтан бэшэнэ:

...нхын һүлдэ —
...лдар солотойш.
Хэнгэргэ!
...аргата эхинһээ
...шан долгёор эбхэрээд,
...юур боложо,
...шхон хүлэгтэл
угзараад,
...эн-шааян
...заар намнан
тэгүүлнэш.
...ан үһэзраа
...онго татан
салгидахадаа,
...н байнаш даа —
...гэр зүүдэнэй
шэмэгтэй».
(«Хэнгэргэ»).

...шүлэгүүдэйнь мүр... ...Шэмэг шүүһэтэй», ...эльбэмэ», «уушха ...а» шанартай:
...артай үндэр
хуһахамни
...араа намтаяа сасуу
юм.
...э һалхинтай
шэбэнэлдэжэ,
...эгэнэн байхань зохид
юм».
(«Хуһан»).
...ангирэн жэнгирэн
агаарта
...хэн аялгаар
жэргэжэ,
...итэ дурлаһан
сэдьхэлһээ
...хэн дуугаа сасана.
...тэрэ үндэрөөр!»
...тэрэ үндэрһөө!»
(«Жэргэмэл»).

...эй хамта нэгэ иимэ ...ой һайн юумэ тэм... ...эрэгтэй: байгаалиин шанар тэмдэг зураглан харуулхадаа гү, али хүнэй абари зан, һанал бодол тэмдэглэхэдээ гү, залуу автор хэрэгтэйл газартань зэргэсүүлгэ хэрэглэнэ. Өөр тухайгаа «эбхэрмэ долгин шэнгиб» («Эжыдээ»), Хэнгэргэ мүрэнние «Залуухан инаг дууша хүүхэнэй шэнжэтэйш» («Хэнгэргэ»), «Дун сагаан хуһаханаа дүүхэйе шэнгеэр тэбэригшэб» («Хуһан »), «Энэл байгаалиин шэмэг... уяхан зантай хүүхэншүү» («Сэсэгүүд») гэжэ гоё һайхан зэргэсүүлгэ хэрэглэнэ.

Чингис Гуруев «түгэс арюун ажабайдалда», «ажамидаралтай... ажалаа» дуратай байһанаа залуу наһанай залиршагүй охитойгоор тэмдэглэнэ. «Һэбхеэн уула», «Ородой музей соо», «Орьёл өөдэ», «Эжыдээ» гэжэ шүлэгүүдынь гүнзэгы удхатай мүрнүүдээрээ онсо илгарна. Жэшээлэн хараад үзэе. «Орьёл өөдэ», «Эжыдээ» гэжэ шүлэгүүд соогоо поэт яажа, «хүнэй зэргэ болоһоноо», өөрынгөө ажал ябуулгын, ажабайдалай зорилго, бодол тухай хөөрэнэ.

«Түүхэтэ агуу Ленинэй
хототой танилсааб, —
Түгэс арюун
ажабайдалтайл энэ хото!
Энэ хотын ёһо заншал
соо хүмүүжэжэ,
Ондоо нюдөөр оршон
тойроноо харанаб,
Олые бодон — холые
зорихоор һэдэнэб».

«Хара хилээмэн» гэжэ шүлэгынь дурдангүй яашье аргагүй. Юуб гэхэдэ, энэ шүлэг соонь хүн түрэлтэнэй «олзо-зөөри, алтан баялиг» — эдеэнэй дээжэ хилээмэн» тухай онсо хурсаар, шадамар бэрхээр бэшэгдэнэ.

«Дошо газарта хаягдаһан,
Донгорогоор отологдоһон,
Хатажа шулуужаһан
Хара хилээмэн хэбтэнэ...
Энээниие хараһаар
Эльгэ зүрхэеэ хүмэрин,
Наһажаал нэгэ үбгэн
Сүхэрэн зогсоно дуугай.»

Хилээмэнэй ямар сэнтэй байһыень харуулна... Хилээмэн гээшые хүндэлхэ, «хүндэлэнгүй бузарлаха» эрхэ хэндэшье байхагүй гэжэ хүнүүдтэ захина. Гэбэшье зарим шүлэгүүдынь гүнзэгы сэдьхэлһээ үнэншэмэ наряар, уярма ураар бэшэгдээгүй гэжэ сэхыень тэмдэглэхээр. Жэшээлэн хараад үзэхэдэ, «Пушкинтай уулзалга», «Аничков хүүргэ» гэжэ шүлэгүүдынь гүнзэгы удхатай байха гэжэ һанамаар. Теэд эдэ шүлэгүүд хүнэй һанаа бодолдо хадуугдамаар удхагүй, үгэнүүдынь үнэншэмэ бэшэ, мүрнүүдынь аллитерацитайшье һаа, сэдьхэл зүрхэ уяруулнагүй. Зарим барагтай шүлэгүүд соонь зохидгүй, таарамжагүй мүрнүүд ушаралдана. Иимэ ушарнууд «Хужарта нуурни», «Далайн долгин», «Хүдаг», «Үрсэ гэр», «Эгэшэдээ» гэжэ шүлэгүүд соонь илангаяа элитээр дайралдана.

Хэлэ бэшэгэй талаар түрүүшынь «Харгы» муу бэшэ. Залуу шүлэгшэ түрэл хэлэнэйнгээ барагдашагүй гүн баялиг уудалан хэрэглэхэеэ эрмэлзэнэ.

Чингис Гуруев уянгата һайхан шүлэг зохёолгын бэрхэшээлтэй харгыда «Харгы» гэжэ түрүүшынгээ номоор гараба. Урдань хатуу шанга, харюусалгатай зорилго табигданхай: «абьяас дура татамаар орьёл үндэр хада» үгсэхэ, хурдан, хурса гүүрһанайнгаа поэдэй шадамар мэргэнние мүрдэн мүшхэн олохо ёһотой бшуу.

М. МАДАЕВ,
Буряадай ниитын эрдэм шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэ.

СКУЛЬПТОРАЙ ШЭНЭ БҮТЭЭЛ

Мэдээжэ скульптор, Ленинэй шангай лауреат Лев Кербель Цейлоной түрүүшын премьер-министр байһан Соломон Бандаранайке гэгшын дүрэ бүтээжэ байнхай. Тэрэнь хойто жэл Цейлоной ниислэл Коломбо хотодо табигдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лев Кербель ажалаа хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Республикын Верховно Соведэй Президиум ээлжээтэ заседани дээрээ «Зэдын аймагай Соведүүдтэ депутадуудай дунда хэгдэдэг хүдэлмэриин дутагдалнууд тухай» эмхидхэлэй таһагай тэмдэглэлые хаража үзэбэ.

Дурсагдаһан асуудалаар Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Ю. Цыбикжапов элидхэһэн байна.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада аймагай Соведүүд партийна, ажахын органуудай хүдэлмэридэ ашатай үрэтэйгөөр туһалдаг болоо, колхоз, совхозуудай, предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүдэй баталан абаһан социалис уялгануудые, арадай ажахын түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэнь гүйсэдкомуудай үүргэ дээшэлээ гэжэ республикын Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ заагдаа.

Хэрбээ нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд олониитын дунда үнгэргэгдэхэ эмхидхэлэй хүдэлмэридэ һаналаа ехээр табяад, депутадуудай үүргэ дээшэлүүлээд байгаа һаань, аймагай ажахы болон соёл культурада бүри ехэ амжалта түйлагдаха байгаа гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглэһэн байна.

Зэдын аймагай нютагуудтахи зарим Соведүүд, депутадууд тухай хуулиин эрилтэнүүдые һайнаар сахидаггүй байһаар. Зэдын поселково, Петропавловска, Наринай, Алцагай, Дээдэ-Торнин, мүн бусадшье сельскэ, сомоной Соведүүдэй сессинүүд усоөн депутадуудтайгаар үнгэрнэ, заримдаа Соведүүд тухай хуули бүдүүлигээр хазагайруулагдана. Дээрэ хүрсагдаһан ушарнууд ямар шалтагаанһаа болоноб гэхэдэ, заагдаһан сельсоведүүдэй гүйсэдкомууд сессидээ депутадуудай бүлтэ ерэхэ асуудалда һаналаа хүсэд табинагүй, саг соонь дуулганагүй. Ажахынуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд сессинүүдтэ депутадуудые табингүй, хуули хазагайруулдаг болонхой.

Депутадуудай һуралсал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Соведүүдэй гүйсэдкомууд 15-дахи зарлалай һунгалтануудай һүүлээр депутадуудай дунда семинарнуудые, «депутадуудай үдэрнүүдые үнгэргөөгүй», түрүүшынхеэ һунгагдаһан залуу депутадуудтай зохихо хүдэлмэри, хөөрэлдөөнүүд хэгдээгүй.

Нютагай олонхи Соведүүдэй сессинүүдтэ депутадуудай шүүмжэлхы ажаглалта болон дурадхалнууд согсологдодоггүй, тэдэ дурадхалнуудай хэр зэргээр дүүргэгдэһэниинь дуулгагдадаггүй байна.

Һунгагшадай үмэнэ депутадуудай тоосоо хэлгые эмхидхэхэ талаар горитой дутагдалнууд бии байһаар.

Соведүүдэй гүйсэдкомууд саг үргэлжын комиссинуудай ажалые тааруулан табижа хүсэд шададаггүй байна.

Депутадуудай бүлэг болон постнуудай хүдэлмэридэ бага анхарал хандуулагдана.

Һунгагшадай захяа заабари дүүргэхэ хүдэлмэри аймагай нютаган Соведүүдтэ хангалтагүйгөөр табигдаһаар хэбээрээ. Урда зарлалай үедэ аймагай Соведүүдэй депутадуудта үгтэһэн 28 захяагай 9-ниинь, сельскэ Соведүүдэй депутадуудта үгтэһэн 64 захяагай 16-ниинь дүүргэгдэнгүй үлөө. Һүүлшын һунгалтаһаа хойшо сельскэ, сомоной Соведүүдэй сессинүүдтэ һунгагшадай захяа дүүргэхэ хэмжээ ябуулганууд харагдажа баталагдаадүй байһаар.

Депутадуудай дунда хэгдэхэ хүдэлмэриин дутагдалнуудые дары усадхахыень эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулхын тула нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень ажалшадай депутадуудай Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдкомдо республикын Верховно Соведэй Президиум дурадхаа.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. У. АЛЕШИНАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хэблэлэй органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр хүдэлһыень хараадаа абажа, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, «Правда Бурятии» газетын редакциин партийна ажабайдалай таһагые даагша нүхэр Алешина Вера Устиновнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото. Соведүүдэй байшан.
1975 оной ноябриин 25.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР М. И. ЖИГЖИТОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Олон жэлэй туршада аша габьяатай зохёохы ажал эрхилһыень хараадаа абажа, 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, уран зохёолшо нүхэр **Жигжитов** Михаил Ильичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото. Соведүүдэй байшан.
1975 оной ноябриин 26.

АХА ДҮҮ СОЦИАЛИС БҮЛЭДЭ

СЭВ ба Монголой Арадай Республика

Социалис оронуудай экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй бии болгогдоһоор 25 жэлһээ үлүү боложо байна. Тус эмхи зургаан социализм болон коммунизмын байгуулалтын хүгжэлтын эрилтэһээ дулдыдажа, эхин һуурияа табиһан юм. Социалис гүрэнүүдэй экономическа харилсаанай мүнөө үеын шэнжэ шанар тухай, тэрэнэй социалис оронуудай экономикодо үзүүлэгдэхэ удха шанар тухай марксизм-ленинизмын үндэһэ табигшад бэшэһэн байдаг.

Венгриин хүдэлмэришэнэй социалис партиин X съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев социалис оронуудай хүгжэлтэдэ СЭВ-эй үзүүлдэг нүлөөн тухай иигэжэ хэлээ һэн: «...социалис гүрэн бүхэнэй амжалта гээшэ тэдэнэй бултанайнь баялиг, тиин бүхы социалис гүрэнүүдэй амжалтанууд социалис гүрэн бүриин түйлалта мүн».

Монголой Арадай Республикын тогтоогдоһоор 50 гаран жэл үнгэршэбэ. Энэ үе саг соо сүлөөтэ эрхээ олоһон арадай хүсэн түгэс ажалай шамбай алхам социализмын замаар хүн зоноо дагуулагша Монголой арадай-революционно партиин хүтэлбэри доро үнгэргэгдэнэ. Монголой арадай һайн һайхан байдалаа байгуулхадань, хүгжөөхэдөнь совет арад горитой туһа хүргэһэн, хүргэжэшье байдаг. Мүнөө МНР-эй ажалшан арад социалис обществын һүүлшын шата байгуулжа байнхай. Энэ шатын экономическа гол зорилго хадаа социализмын материально-техническэ бааза бүхы талаарнь байгуулха зорилго болоно.

Республикын экономико һүүлэй арбан табан жэлэй туршада нилээдгүй түргэнөөр, хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөө. Монголой арадай ажахын хүгжэлтэдэ экономическа харилсан туһалалсалгын Совет (МНР 1962 ондо СЭВ-эй гэшүүн болоо) нүлөөлһэн юм. Монголой Арадай Республика тус экономическа эмхиин гэшүүн болоходоо, оршон тойрон байгаалидаа, тэрэнэйнгээ баялигта тааралһан арадай ажахын һалбаринуудые хүгжөөхэ арга боломжонуудтай болоо. Мүнөө Монголой арад түмэн экономикоёо түргэнөөр хүгжөөнэ.

Социализмын материально-техническэ баазын үндэһэ һуури табилгада СССР болон бэшэшье социалис гүрэнүүд Монголой республикада элдэб янзын ехэхэн туһа хүргэнэ. 1971 оной июньдэ үнгэрһэн МНРП-гэй XVI съезд дээрэ Советскэ Союзтай, социалис бэшэшье гүрэнүүдтэй холбоо, хани харилсаагаа улам саашадань бэхижүүлхэ байһанаа парти шиидхэбэринүүдээрээ үшөө дахин гэршэлээ һэн.

Гэхэтэй хамта МНР арадайнгаа ажахын түсэбые СЭВ-эй гэшүүн-гүрэнүүдэй түсэбүүдтэй тааралдуулан зохёохо хизаарлашагүй арга боломжонуудтай болоһон, социалис оронуудай ажахын байдалые хүтэлбэрилхэ баян дүй дүршэлтэй танилсаһан байна.

Монголой Арадай Революционно парти социалис оронуудай экономикын талаар нэгэдэн хүдэлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг юм.

СЭВ-эй XXV сесси дээрэ (1971 оной июль һарада Бухарестдэ) баталан абтагдаһан социалис экономикын талаар нэгэдэн хүдэлхэ комплексно Программын бэлэдхэлэй үедэ МНР-эй түлөөлэгшэдэй үүсхэлээр тус эмхиин гэшүүдэй экономикын талаар хүгжэлтын хэмжээе адлирхуу дүтэ болгохо ябадалда горитой анхарал хандуулагдаа һэн. Тиигэжэ эндэ арадай ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ, МНР-тэ экономикын үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхэ гэһэн шэнэ зорилго табигдаа.

Мүн баһа тус Программа дотор монголойхидой дурадхалаар мүнөөнэй үйлэдбэриин хүсэнүүдые һая хүгжэжэ байһан СЭВ-эй гэшүүн-гүрэнүүдтэ бии болгохо тухай асуудал шухала һуури эзэлээ.

Экономическа Соведэй гэшүүдэй дунда хани харилсаан гүрэн бүхэнэй арадай ажахын хүгжэлтын түүхын онсо илгаа хараадаа абалсадаг. Тиимэһээ Монголой Арадай Республика СЭВ-эй гүрэнүүдтэ мал ажалай продукци, минеральна түүхэй эд эльгээдэг юм. Монголһоо жэл бүри 120 мянган тонно мяхан ба мяханай продукцинууд (амидын шэгнүүрээр), 5—6 мянган тонно тоһон, 10 мянган тонно утаһан болгогдоһон нооһон, 1 миллион гаран эбэртэ бодо малай болон хони, ямаадайшье арһан, хэдэн 10-аад мянган арһан хубсаһа болон бэшэшье арһанай зүйлэй бүтээлнүүд гүрэнэй гадаадын худалдаа наймаанай мэдээгээр гаргагдадаг байна. Ушар иимэһээ Монгол ороной арад зон уласхоорондын ажалай хубаарилгада мал ажалай түүхэй эд бүри һайнаар элдүүрилжэ, шэнжыень һайжаруулха гэһэн гол зорилготой. Монголой Арадай Республика мал ажалай продукци индустриальна үндэһэ һууритай болгожо, бэшэ гүрэнүүдтэ мал ажалай эдеэ хоолой зүйл үшөө ехээр наймаалха аргатай. Энээнэй хажуугаар, республикын мүнөө байһан малай тоо 1,5—2 дахин олошоржо боломоор.

Монголой газар дайда геологическа талаараа хүсэд дүүрэнээр шэнжэлэгдээгүй. Тиигэбэшье элирүүлэгдэһэн минеральна түүхэй эдэй баялиг айхабтар ехэ юм. Зарим тэды урид хэгдэһэн мэдээнэй ёһоор, түлишэ болохо, мүн эрхим шанартай шулуу нүүрһэнэй геологическа ноосэнүүд 16 миллиард шахуу гэжэ тоологдоно. Гурбан Франциин багтахаар газар дээрэ хомор үнгэтэ болон шухаг металлнууд элирүүлэгдэнхэй.

Монголой Арадай Революционно партиин нэгэдэхи секретарь Ю. Цеденбал энэ баян ашагта малтамалнуудай хэбтэшые бүхы аха дүү социалис оронууд МНР-эй болон дэлхэйн социалис гүрэнүүдэй аша туһада үргэнөөр ашаглаха тухай тэмдэглэһэн байдаг.

Монголой газар дайдые бүхы талаһаань шэнжэлхэ, СЭВ-эй гэшүүн — гүрэнүүдэй хани харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэ Республикын ашагта малтамалнуудые 15—20 жэлэй туршада шэнжэлэлгэ, ашаглалга комплексно программа дотор онсо һуури эзэлнэ. Иимэ шэглэлтэйгээр хэгдэжэ байһан хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр үнгэргэгдэнэ. Тиимэһээ энэ ябуулагдажа байһан ажал хүдэлмэриин зарим тэдыень дурдахамнай.

1972 онһоо эхилжэ горитой шэнжэлэлгэнүүд хэгдэнэ. Энэ хүдэлмэриин гол түбэн дүүрэхэтэй хамта 1976 онһоо республикын минеральна баялигуудынь бүхы талаһаань шэнжэлхэ зорилготойгоор уласхоорондын геологическа экспедици Монгол эльгээгдэхээр хараалагданхай.

Экономикын талаар нэгэдэн хүдэлхэ комплексно программын ёһоор Советскэ Союзай, Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Чехословакиин геологууд МНР-эй геологуудтай ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байна. Советскэ Союзай, Болгариин, Венгриин геологууд Бугунтай, Модото, Арын-Нуур, Сала болон бэшэшье газарнуудай баялигуудые шэнжэлээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ экономическа тус программа бэелүүлхэ талаар совет-монгол хани харилсаан улам гүнзэгырүүлэгдэжэ, үргэдхэгдэжэ байна. Хоёр гүрэнүүдэй хоорондын хани харилсаанай ашаар Монголой арадай ажахын олонхи һалбаринуудта туһа хүргэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, гансал 1974 ондо манай барилгашад 20 тухай томо объектнүүдые ашаглалгада оруулаа. Тиихэдэ эдэнэй хахадынь Республикын алтан ойн баярта бэлэг болгогдожо, болзорһоо урид хүдэлжэ захалаа. Тэдээн соо: Эрэнцавын үүлтэрэй хониной ажахы, Орхонтулын комплексно мал ажалай, Салхит — Эрдэнэдэй 90 километр утатай түмэр харгын болон бусадшье түхеэрэлгэнүүд оролсоно.

Мүнөө баригдажа байһан совет-монгол хамтын «Эрдэнэт» гэжэ предприяти гүрэнүүдэй экономическа хани харилсаанай дунда тусгаар һуури эзэлнэ. Энэ предприяти республикын промышленностиин хүсэ шадалда зүгөөргүй нүлөөлхэ юм.

Монголой Арадай Республикын экономико СЭВ-эй гэшүүн-гүрэнүүдтэй экономикын талаар нэгэдэн хүдэлхэ комплексно программа бэелүүлхэ зуураа, улам түргэн, үшөө ехэ ашаг үрэтэйгөөр хүгжэн һалбарна, һалбарха бшуу.

СЭВ-эй, тэрэнэй ажал ябуулгануудай дэлхэй дээрэ хүндэтэй болохо бүринь, газар бүхэнэй империалис этэгээдүүд тус эмхиин амжалтануудта дурагүйлхэнэ. Эгээл тиимэһээ буржуазиин «түлөөһэтэ зарсанар» СЭВ-эй ажал ябуулга тухай элдэб эсээр номнол тараана.

Хэды тиигэбэшье монополис буржуазиин зарим хуби СССР болон бусадшье социалис оронуудай экономикын, эрдэм техникын талаар түйлалтануудые зүбшөөхэ баатай болоо.

Тэрэнэй хажуугаар Пекинэй маоистнууд Советскэ Союзай Монголдо үзүүлжэ байһан туһые доошонь болгожо, тэрэнэй удха шанар хазагайруулха гэжэ оролдодог.

Хэрбээ хардагшадай ооһэдынь Монголой Арадай Республикада хүргэһэн «туһые» абажа хараха болобол иимэ. Хитадайхид 1958 ба 1960 онуудта баталһан хэлсээнүүдэйнгээ ёһоор. МНР-тэ 20 шахуу предприяти, хүн зоной байха гэрнүүдые урьһаламжын мүнгэн зөөри оруулжа бариха ёһотой һаа, 1965 он болотор оройл 7 предприятинь бариһан юм. Тиихэдэ бэшэнииинь нэгэн гэбэл, хүсэд дүүргэгдээгүй гү, али барилгань огто эхилэгдээшьегүй. Гадна эдэ ашаглалгада оруулагдаһан предприятинуудынь жэл, жэлһээ үлүү болоод лэ эбдэржэ эхилһэн юм. Тиимэһээ зарим предприятинуудые заводой сангһаа хэды дахин үлүү мүнгэ гаргажа, шэнээр бариха ушаршье гараһан байна.

Хитадай хүтэлбэрилэгшэд экономическа туһа үзүүлхэдээ, политическэ талаар баадхалта үзүүлхэ гэжэ оролдоно. МНР-эй дотоодын хэрэгүүдтэ Пекинэй хамаархаха гэһэн һэдэлгэнүүдэй экономическа «туһалалсалгаһаа» Монголой гүрэн арсаһан юм. Тиигэжэ монголойхид маоистнуудта эрид шууд харюу сохилто үгэһэн байна.

Пекинэйхидэй совет-монгол хани барисаае һанларгаха һэдэлгэнүүдые таргаашье һаань, манай заншалта хани барисаан улам һалбаржа, хүгжэжэ байна.

Совет болон Монгол арадуудай, КПСС болон МНРП-гэй, СССР болон МНР-эй хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаа холбоон хоёр арадуудта, партинуудта, дэлхэйн социалис нэгэдэлдэ аша туһатай. Манай хани барисаан марксизм-ленинизмын үзэл суртал дээрэ үндэһэлнэ. СССР болон МНР-эй хоорондохи харилсаа холбоонай саашадаа хүгжэжэ байһанда найдаһан баярай дулаан үгэнүүдые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Монголой Арадай Республикын бии болгогдоһоор 50 жэлэй ойн баярай суглаан дээрэ хэлэһэн юм.

Д. БАТУЕВ,
Буряадай филиалай таһагые даагша, доцент.

ХАНИ БАРИСААН ЛЭ ИЛАБА

Анда хотонуудай: Монголой индустриин түб — Дархан хотын, Буряадай АССР-эй ниислэл — Улаан-Үдын спортсменүүдэй хоорондо самбо барилдаагаар уласхоорондын нүхэр ёhоной уулзалга уржа үдэшэлэн Улаан-Үдын Спортын байшанда нээгдэбэ.

Улаан-Үдын ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В. Ф. Подлеснов амаршалгын үгэ хэлэжэ, анда хотонуудай самбистнуудай уласхоорондын энэ наада нээhэн байгаа. Үгынгөө түгэсхэлдэ тэрэ иигэжэ онсолон тэмдэглэбэ:

— Монголой Арадай Республикын байгуулагдаhаар 51 жэлэй ой мүнөөдэр, ноябриин 26-да, гүйсэбэ. Тиин совет-монгол заншалта hарын программын үндэhөөр энэ уулзалгын үнгэргэгдэжэ байhаниинь ехэ дэмбэрэлтэй, hүлдэтэй байна.

Удаань МНР-эй, СССР-эй Гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдэбэ.

Хоёр ороной спортсменүүд нэгэ нэгэндээ баглаа сэсэгүүдые, вымпелнүүдые, дурасхаалта бэлэгүүдые барюулаа. Дархан хотын самбистнуудай командын капитан, 1975 оной дэлхэйн чемпион Мүнх Пунцаг монгол арадай вождь Д. Сүхэ-Баатарай дүрэ зурагые Улаан-Үдын горсоведэй түрүүлэгшын орлогшо В. Ф. Подлесновтэ бариба.

Дархан хотын 1-дэхи дунда hургуулиин 9-дэхи классай hурагша эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Самбу Хишигжаргал манай Буряадай багшанарай институт дүүргэhэн, 3-дахи разрядтай Бато Дашинамжиловтай түрүүлэн уулзахадаа, үбшэнтэй газарайнь оншые оложо, 45 секунда соо илаба.

Дархан хотын ТЭЦ-эй инженер 52 килограммай шэгнүүртэ Магсар Нямсурэн Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Анатолий Санжиевтай 6 минута соо барилдахадаа, 2:1 тоотойгоор шүүгээ. Уулзалгын тоо 2:0 болобо.

— Дэлхэйн чемпион, Дархан хотын ТЭЦ-эй инженер Мүнх Пунцаг, спортын мастерта кандидат Галактион Серенев 57 килограммай шэгнүүртэ барилдахань, — гэжэ судьягай микрофоноор соносхоходо, зал соо шууятай болоодхибо.

Эдэнэр самбо барилдаанай гоё hайхан техникэ харуулаа. 6 минута соо тэнсүү шанга тулалдаан болоо — 5:5. Теэд дэлхэйн чемпион халта эдэбхитэй байжа, илаhанда соносхогдобо. Байгша ондо СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэhэн, ЛВРЗ-гэй инженер Г. Серенев бэрхэ барилдаашан байhанаа харуулба. Эдэнэй наадан эгээл гоё hайханда тоологдожо, тусхай шагналаар тэмдэглэгдээ.

74 килограмм. Эндэ СССР-эй спортын мастер, нёдондо жэл Ташкентдэ болоhон Уласхоорондын мүрысөөндэ илагша, Улаан-Үдын авиапредприятиин инженер Серафим Шатаев одоол урматай гоёор, бахархамаар барилдажа, нэгэ минута соо Чулун Лхагвасурэнние диилээ.

Дунда шэгнүүртэ 1974 оной дэлхэйн чемпион, энэ жэлэй дэлхэйн чемпионадта хоёрдохи hуури эзэлhэн спортын габьяата мастер Гандолгор Батсух манай 3-дахи разрядай самбист БСХИ-гэй физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша Геннадий Махутовтай (дүрэ буляалдаата барилдаагаар тэрэ СССР-эй спортын мастер) уулзаа. Эндэ манай спортсмен нүгөөдынгөө үндэр нэрэ зэргэhээ тунхарингүй, эдэбхитэй hайнаар барилдажа, 8:7 тоотойгоор илаhан байна. Энэнь самбо барилдаагаар түрүүшынгээ алхам хэжэ ябаhан нютагаймнай хүбүүнэй ехэ амжалта гээшэ!

Бусад шэгнүүртэ Ф. Махутов — Жамба Юрөөс, В. Хамаганов — Лубсанчой Нацагдоржые, Р. Валеев — Ринчин Лхагвасурэнние, В. Восторецов — С. Лхагвасурэнние, И. Гармаев Мангиа Лувсанпунцагые илажа, харагшадые баярлуулаа.

— Танай барилдаашад дүрэ шадабаряар hайн, абарга ехэ хүсэтэйнүүд байна. Тиимэhээ 7:3 тоотойгоор илаба, — гэжэ айлшадаймнай тренер Тэгш Базарсурэн нааданай түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Илаhан команда, барилдаашад 1 шатын дипломуудаар, кубогуудаар шагнагдаа. Эгээн залуу Самбу Хишигжаргалда, Дархан хотын эрхим бэрхэ барилдаашан Мүнх Пунцагта, Улаан-Үдын дүршэл ехэтэй спортсмен Серафим Шатаевта дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаhан байна.

Эндэ илагшад, булигдагшад гэжэ байгаагүй. Мүрысөөнэй гол дүнгынь юун бэ гэхэдэ, хоёр ороной арадуудай, тэрэ тоодо спортсменүүдэй хани барисаан улам хүгжэн бэхижэ бшуу.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ДАМЧЕЕВЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ...

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ баатарлигаар тэмсэжэ, солдадай Алдар солын гурбан орденоор шагнагдаhан нютагайнгаа эрэлхэг зоригтой хүбүүн Бато Микишкеевич Дамчеевэй дурасхаалда зорюулагдаhан спортын мүрысөөнүүд Захааминай аймагта заншалта болонхой. Ээлжээтэ тиимэ мүрысөөн аймагай түбтэ hаяхан болобо.

Заншалта энэ мүрысөөндэ аймагай предприятинуудай, совхозуудай, эмхи зургаануудай болон hургуулинуудай 17 команда, хамтадаа 80 гаран спортсмен хабаадаба. Тэдэнэр хоёр үдэрэй туршада волейболоор, дүрэ буляалдаата барилдаагаар, мэргэн буудалгаар хабаяа туршаhан байна. Б. М. Дамчеевэй нэрэмжэтэ шанда хүртэхын түлөө болоhон энэ мүрысөөе спортын «Урожай» бүлгэм эмхидхээ.

Хоёр үдэрэй туршада шанга тулалдаан боложо, эрхим команданууд, спортсменүүд элирүүлэгдэбэ. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоhоной руднигай спортсменүүдэй команда энэ мүрысөөндэ эрхимлэжэ, Бато Микишкеевич Дамчеевэй нэрэмжэтэ шанда хүртэhэн байна. Эрэшүүлэй дунда волейболоор болоhон мүрысөөндэ аймагай Соведэй гүйсэдкомой, эхэнэрнүүдэй дундаhаа — Холтоhоной руднигай команданууд шалгараа. Дүрэ буляалдаата барилдаагаар Хамниин совхозой, мэргэн буудалгаар — Холтоhоной руднигай команданууд илажа гараба.

Удаань хубиин түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болоо. Мэргэн буудагшадай дундаhаа Холтоhоной руднигай командын түлөөлэгшэ Алексей Калашников онсо шалгаржа, нэгэдэхи hуури эзэлээ. 80 килограммhаа дээшэ шэгнүүртэнэй дундаhаа Хамниин совхозой командын түлөөлэгшэ, барилдаашан Владимир Будаев, 63 килограммhаа дээшэ шэгнүүртэй барилдаашад сооhоо Шагдар Амуров (Харацайн совхоз) түрүү hууринуудые эзэлбэ. Шамбай, солбон эдэ хоёр барилдаашад тус тустаа 6 дахин ковер дээрэ гаража, бүхы уулзалгануудаа илаhан байха юм.

Түрүү hуури эзэлhэн командануудта, спортсменүүдтэ спортын «Урожай» бүлгэмэй нэгэдэхи шатын дипломууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Б. ЖАНЧИПОВ.

АМЖАЛТАНУУД, АРГА БОЛОМЖОНУУД, ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

1975 оной дүнгүүд манай футболистнуудта яhала амжалтатай байгаа гээд хэлэжэ болоно. 1974 ондо болоhон дэлхэйн чемпионадай hүүлээр футболистнуудайнгаа бэлиг шадабарини улам үргэн дээшэлжэ байhые сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэнэбди.

1975 ондо Киевэй «Динамо» бултанhаа hайнаар наадаhан байна. Киевэйхид удха түгэлдэр, жэгдэ hайн наада харуулаа гээд тэмдэглэхэ шухала.

Ороной түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ удаадахи гурбан hууринда гараhан «Шахтер» (Донецк), «Динамо», «Спартак» хоюулаа (Москва) командануудай амжалтатай hайн наадые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. «Спартак» тухай тобшохоноор тогтоё. Энэ команда олимпийскэ суглуулагдамал командын гол бүридэлдэ оруулагданхай. Бүхэли жэл соо зарим футболистнуудынь жэгдэ hайнаар наадаhан байна. Тиигэжэ манай олимпийскэ суглуулагдамал команда Монреальда ошохо эрхэдэ хүртөө. УЕФА-гай кубогта хүртэхын түлөө хоёр нааданда ФРГ-гэй Кельн хотын командатай уулзахадаа «Спартак» илажа, наадаяа hайжаруулха ехэ аргатай байhанаа харуулhан байха юм.

Манай футболой бүхы асуудалнууд шиидхэгдээ гээшэ гү? Үгы, юм ааб даа. Футболой командануудай дүршэл шадабарие дээшэлүүлхэ арга боломжонууд манайда үшөөл ехэ.

Бидэ hуралсалай-бэлэдхэлэй хүдэлмэриие нэн түрүүн hайжаруулха ёhотойбди. hорилго хэхэ аргануудаа улам нарижуулха шухала.

Киевэй «Динамын» тренернүүд В. Лобановский, О. Базилевич спортсмен бүхэнэй арга шадабарие дээшэлүүлхэ, бүхы командынгаа наадые hайжаруулха эрхим hайн арга хэрэгсэлнүүдые оложо шадаа!

1974 онhоо хойшо Бүхэсоюзна спорткомитет хэдэ хэдэн асуудалнуудые амжалтатай hайнаар шиидхээ гээд тэмдэглэнгүй байхын аргагүй. Командануудай, тренернүүдэй, судьянарай хүдэлмэридэ дайралдадаг эмхидхэлэй хэдэ хэдэн дутуу дунданууд усадхагдаа. Мүнөө хүүгэдэй футболые hайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Тиигэжэ тусхай hургуулинууд нээгдээ.

Тренернүүдые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Тренернүүдые hургаха тусхай шэглэлтэй hургуулинуудые Бүхэсоюзна спорткомитет, институдууд эмхидхэн байгуулна.

Юрэдөөл, ехэ юумэн хэгдээ, хэгдэжэшье байhаар. Гэбэшье саашадаа бэелүүлхэ хэрэгнай бүри ехэ, орёо байна. 1976 ондо Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй наадан, олимпийскэ мүрысөөн үнгэргэгдэхэ. 1978 ондо болохо дэлхэйн чемпионат мүн лэ ойртожо байна. Эдэ бүхы мүрысөөнүүдтэ манай суглуулагдамал командын илангаяа эдэбхитэй бэлэдхэл хэжэ, амжалтатай hайнаар наадахые оролдохо байhаниинь дамжаггүй.

К. БЕСКОВ,
спортын габьяата мастер.

«СПОРТЛОТО», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» ноябриин 26-да Москвада үнгэргэгдэhэн 45-дахи тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: 14 (волейбол), 17 (уран hайханай гимнастика), 25 (санатрамплинhаа hүрэлгэ), 36 (слалом), 37 (мэргэн буудалга), 40 (туризм);

«Спортлото-2»: 10 (буер), 25 (санатрамплинhаа hүрэлгэ), 30 (далбагата спорт), 36 (слалом), 41 (теннис), 43 (фехтовани). (ТАСС).

«ТЕАТР БА ХҮҮГЭД»

«Театр ба хүүгэд» гэhэн Бүхэроссиин долоон хоног үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ эхилээ. Буряадай гүрэнэй оперо ба баледэй театрта hурагшад, тэдэнэй багшанар, түрэлхид олоороо сугларжа, энэ hайндэртэ хабаадалсаба.

Хүшэгын нээгдэхэдэ, СССР-эй арадай артистка Л. Сахьянова, РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев, Туркмениин ССР-эй габьяата, Буряадай АССР-эй арадай артистка И. Кузьмина, театрай директор Д. Ш. Яхунаев, театрай режиссер А. В. Дольский, городой районуудай арадай гэгээрэлэй таhагай хүдэлмэрилэгшэд сценэ дээрэ гараба.

Театрай директор Д. Ш. Яхупаев «Театр ба хүүгэд» гэhэн долоон хоногой эхилhэнтэй дашарамдуулан, хүүгэдые амаршалаа. Удаань режиссер А. В. Дольский эдир харагшадта театрай түүхэ тушаа тобшохоноор тогтон хөөрөөд, оперо ойлгохын тула хайшан гэжэ шагнаха хэрэгтэйб гэhэн асуудалда тогтоо.

РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев хүүгэдэй зүжэгүүд тушаа хөөрэжэ үгөө. hүүлээрнь hурагшад шүлэгүүдые уншаа, театрай зүжэгүүд тушаа hанамжаяа хэлээ.

Хүгжэм зэдэлжэ, А. Бородинай «Князь Игорь» гэhэн оперын уянгата хүгжэмые хүүгэд ехэ hонирхон, анхаралтайгаар шагнана.

— «Бидэ 3-дахи hургуулиин 8-дахи класста hуранабди. Бултадаа искусство ойлгохо хүсэлэнтэйбди. Жэшээлхэдэ «Князь Игорь» гэhэн оперодо гурбадахяа ерээшье hаа, арсалдаамнай таhарнагүй», — гэжэ Викэ басаган хэлэнэ.

hурагшад театраар мнил hонирхоно бэшэ, харин сценэ дээрэ боложо байhан үйлэ хэрэгүүдые өөhэдынгөө ухаан бодолдо зүбөөр тайлбарилхые оролдоно.

Театрай гурбадахи дабхарта музей нээгдээ. Эндэ театрай түүхэ, ажабайдал харуулhан фотостенд үлгөөтэй, олон тоото дурасхаалта бэлэгүүд, уран зураашадай бүтээлнүүд олоной анхаралда табигданхай байгаа hэн. Үхибүүд музейн экспонадуудые ехэтэ hонирхон харана. Республикымнай мэдээжэ артист П. Абашеев, И. Кузьмина, Л. Сахьянова гэгшэд театрай түүхэ, тэрэнэй хүгжэлтэ, саашанхи зорилгонууд тухай, мүн мүнөө театрай сценэ дээрэ харуулагдажа байhан зүжэгүүд, харуулагдахаар бэлдэгдэжэ байhан оперо, балетүүд тухай үхибүүдтэ тобшоор хөөрэжэ үгэhэн байна.

Энэ hарын 30 болотор hургуулиин үхибүүд театрай айлшад болохо юм. Артистнууд hургуулинуудаар ябажа, искусство, театр тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ.

Энэ долоон хоногой туршада А. Аданай «Корсар», Г. Шантырай «Хоёр капитан», А. Хачатурянай «Спартак», И. Морозовой «Алтан түлхюур», Л. Книпперэй, Б. Ямпиловай «Ангар дүүхэй» гэhэн зүжэгүүд харуулагдаха, хореографиин училищиин hурагшад концерт табиха.

Г. БАЗАРЖАПОВА.

ХИЛЫН СААДАhАА

РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Густав Гусак түрүүтэй Чехословакиин Социалис Республикын партийно-правительственна делегациин хани ёhоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэлгэдэ, совет хүтэлбэрилэгшэдтэй делегациин Кремль соо хэжэ эхилhэн хөөрэлдөөнүүдтэ гадаадын хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Аха дүү чехословак арадай түлөөлэгшэдэй хүндэлэлдэ Кремлиин Ехэ ордон соо эмхидхэгдэhэн уулзалгын үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, Г. Гусагай хэлэhэн үгэнүүдые газетэнүүд хүсэд дүүрэнээр гү, али хуряангыгаар толилно.

Советскэ Союзтай хани барисаатай, харилсаа холбоотой байhан дээрэhээ ЧССР социализм байгуулгын замаар саашадаа амжалтатайгаар хүгжэнэ гэжэ Чехословакиин бүхы арад зон тоолоно гээд «Руде право» газетэ Москвада үнгэргэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнүүд тухай шэнжэлэн бэшэнэ.

Испаниин арадтай hанал нэгэдэлгын митинг Парижда болобо. Үндэhэн хүбилалтануудые хэхэ эрилтэтэйгээр тэмсэдэг Испаниин арад зониие түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн дэмжэдэг юм гээд Францийн «Юманите» газетэ мэдээсэнэ.

Гүрэнэй предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй, алба хаагшадай буhалгаалжа байhан тухай Японой «Асахи» газетэ бэшэнэ.

Португалидахи түбэг бэрхэшээлтэй байдал тухай, Францийн гадаадын хэрэгүүдэй министр Ж. Сованьяргын КНР-тэ ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэhэн тухай, Чилиин демократуудые хашажа харшалжа байhан тухай газетэнүүд мэдээсэнэ. (ТАСС).

АРАД ТҮМЭН АМАРШАЛНА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые Ф. Жолио-Кюриин нэрэмжэтэ «Эб найрамдалай алтан медаляар» шагнаха тухай Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Президиумэй шиидхэбэриие эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэд, дэлхэйн элдэб оронуудай олониитэ hайшаан угтажа, халуунаар амаршална. Эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ элитэ ехэ габьяатай байhанайнгаа түлөө үндэр дээдын шагналда хүртэhөөрнь нүхэр Л. И. Брежневые халуунаар амаршалха зуураа, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын, бүхы совет арадай оруулhан хубитые үндэрөөр сэгнэнэ.

Л. И. Брежневые «Эб найрамдалай алтан медаляар» шагналга шахардуу байдал hуларуулхын, амгалан гуримаар зэргэ оршохын, национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлдэ амжалта туйлаха арга олгохо байна гээд Холбоото Штадуудай Коммунис партиин национальна түрүүлэгшэ Г. Уинстон хэлэбэ.

Л. И. Брежневэй эдэбхитэйгээр хабаадажа, эршэмтэй ажал ябуулдаг, шахардуу байдал hуларуулха политика бэелүүлhэнэй ашаар уласхоорондын оршон байдалда ехэ хубилалтанууд боложо байна гээд Ази, Африкын оронуудай арадууд ойлгоно гэжэ Ази, Африкын арадуудтай hаналаа нэгэдэлгын эмхиин Генеральна секретарь, Египедэй элитэ мэдээжэ ниитын ба политическэ ажал ябуулагша Юсеф Эс-Сибаи мэдүүлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые «Эб найрамдалай алтан медаляар» шагнаhан тухайнь дуулахадаа, Шри Ланкагай арад зон урмашан баясаба гэжэ Шри Ланкагай Эб найрамдалай Соведэй генеральна секретарь Л. Арияванса ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэhэн байна. (ТАСС).

ЛУАНДА

Анголодохи байдал

ТАСС

Анголодо сэрэгэй байдалтай байhаар гээд Анголын Арадай Республикын национальна армиин гол штабай эндэ тунхаглагдаhан коммюнике дотор хэлэгдэнэ. hүүлэй үдэрнүүдтэ республикын зэбсэгтэ хүсэнүүд эб эе таhалдаг ФНЛА-гай, УНИТА-гай эмхинүүдэй эзэмдэжэ байhан газар нютагуудые буляан абаба.

Ороной хойто фронт дээрэ национальна армиин подразделенинүүд хархис этэгээдүүдтэ шанга харюу сохилто үгэнэ. Анголын ниислэл хото Луандые хойто провинцинуудай түб Кармонотой холбодог харгын ехэнхи хубиие сүлөөлhэн байна.

Зүүн хубида МПЛА олон провинцинуудые мэдэлдээ байлгаhаар.

Түбэй фронт дээрэ республикын зэбсэгтэ хүсэнүүд Урда Африкын регулярна подразделенинүүдтэй, хүлhэншэдэй отрядуудтай шанга тэмсэл хэнэ.

НИКОЗИ

Э. Папаиоаннугай мэдүүлгэ

ТАСС

Кипрэй ажалша арадай түрүү үзэлтэй партиин Генеральна секретарь Э. Папаиоанну Кипрэй асуудалаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн шэнэ тогтоолые шэнжэлхэдээ, арал дээрэhээ гадаадын бүхы сэрэгүүдые гаргаха гээшэ энээнэй гол удха болоно гэжэ мэдүүлбэ. Кипрэй асуудалые энэ тогтоол юрэ шиидхэжэ шадахагүй байна гэжэ Э. Папаиоанну «Дмеократия» гэжэ газетэдэ толилуулhан статья соогоо бэшэнэ. Гэбэшье тэрэ хариин булимтарагшадhаа Кипрые аршалан абархын түлөө тэмсэлдэ киприот арадай, Кипрэй правительствын, партинуудай гарта шэнэ хүсэтэ зэбсэг болоно.

ООН-до Кипрэй асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан Кипрэй делегациин бүридэлдэ ороhон Э. Папаиоанну Нью-Йоркhоо бусажа ерэбэ.

Кипрэй делегациин нүгөө гэшүүн Т. Пападопулос энэ жэлэй тогтоол хадаа «нёдондо жэлэйхиhээ бүри хүсэн түгэс тогтоол» болоно гэжэ хэлээ. Минии hанахада, тэрэ бата үндэhэ hуури боложо, Кипрэй дотоодын хөөрэлдөөнүүдые бүтэмжэтэй зүбөөр үнгэргэхэ арга олгохо байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ЛИССАБОН

ПОРТУГАЛИДА ЯМАР БАЙДАЛТАЙБ

ТАСС

Португалиин президент Кошта Гомешой шиидхэбэрээр Лиссабоной сэрэгэй округто онсо байдал тогтоогдоо. Урда тээнь агаарай сэрэгэй хэдэ хэдэн баазануудые эзэмдэhэн парашютна часьнуудта, казармануудтаа бусаха уряатайгаар президент хандаhан байна. Хархис хүсэнүүдэй талада ашаг туhатай баруунай хэлбэрил хёмороо зүришэлдөөе үргэлжэлүүлнэ гэжэ Кошта Гомеш хэлэбэ.

Удаань президентын ба Ревсоведэй мэдэлдэ байhан правительственна сэрэгүүд эдэ баазануудые хиналтадаа абаа гээд радио мэдээсээ.

Ноябриин 25-hаа Лиссабоной сэрэгэй округто 00 часhаа үглөөнэй 6 саг болотор комендантска час соносхогдоо.

Политическэ партинуудай гү, али үмсын эмхи зургаануудай ямар нэгэ коммюнике гү, али мэдүүлгэнүүдые «уншахыень гү, али толилуулхыень» революционно Совет мүн лэ хорибо. Засагаархидай тусхай мэдүүлгэнүүдые мэдээсэлэй зургаанууд толилхо эрхэтэй.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генштабай мэдээсэhэнэй ёhоор, ноябриин 25-най hүни Лиссабоной элдэб районуудаар жагсаалнуудые эмхидхэхэ гэhэн hэдэлгэнүүд гаргагдаhан байна. Онсо байдалай ба комендантска часай соносхогдоhонтой дашарамдуулан, полициин хүсэнүүдэй ба жагсаалшадай хоорондо боложо магад али бүхы зүришэлдөөнэй түлөө жагсаалда хабаадаhан хүнүүд лэ харюусаха зэргэтэй гэжэ генеральна штаб тоолоно.

Португалиин Коммунис партиин ЦК-гай Политкомисси эндэ мэдүүлгэ тараагаа. Тусхайлхада, энээн дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:

Политическэ ба сэрэгэй байдал часhаа час бүхэндэ улам муудажа байна. Элдэб хүсэнүүдэй хоорондо шуhа адхаралгата хёмороонууд болоно. Иимэ зүришэлдөөнүүд гансал хархис хүсэнүүдтэ хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ шэнэ диктатура тогтоолгодо нүлөөлжэ шадаха. Иимэ байдалhаа гарахын тула политическэ шиидхэбэри дары түргөөр абаха хэрэгтэй гэжэ Португалиин Компарти тоолоно.

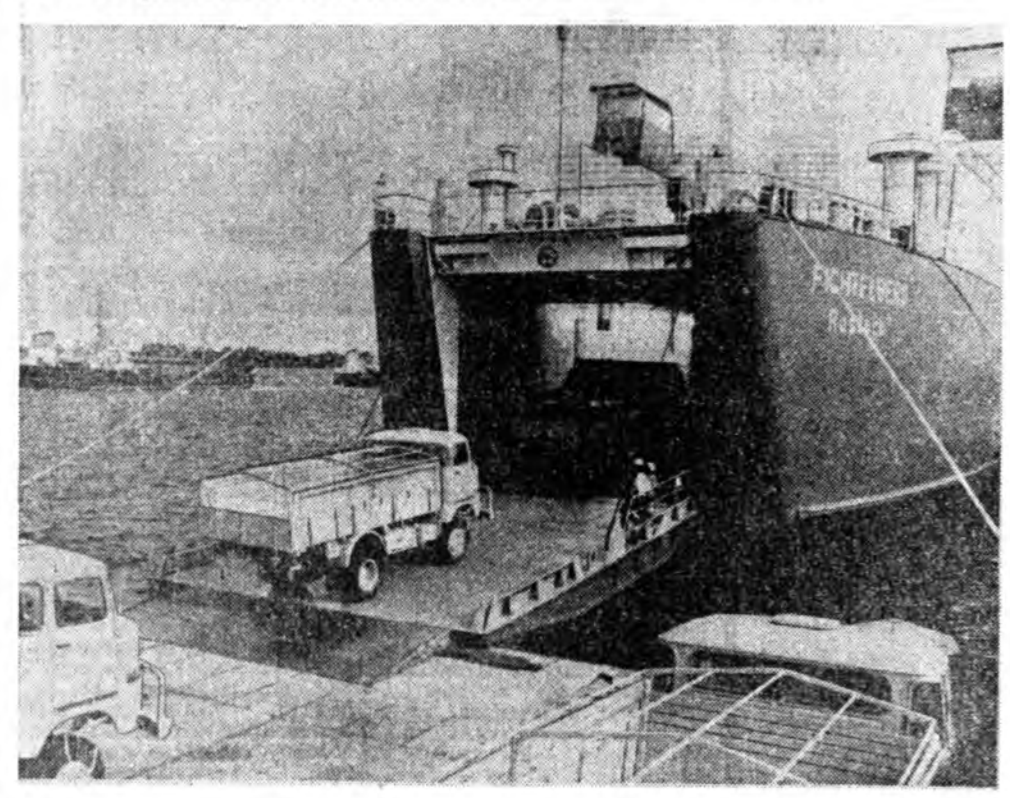

ГДР. Балтиин далайн эрьеын Росток, Висмар ба Штральзунд портнууд үнгэрhэн жэлдэ 18 миллион тонно элдэб ашаа ашаалhан ба буулгаhан байха юм. Энэ хэрэгтэнь шэнэ онгосо бүтээлгын техникэ, түрүү технологи нүлөө үзүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Фихтельберг» гэжэ шэнэ онгосо харуулагдана. Энэ онгосо нэгэ доро 192 ашаанай машина гү, али 450 хүнгэн автомашина ашаха арга боломжотой.

АДН—ТАСС-ай фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Партийна комитет ба газетэ» — түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ» гэhэн юрэнхы гаршаг доро республикын колхоз, совхозуудhаа, промышленна предприятинуудhаа абтаhан мэдээсэлнүүд. Рейдовэ бригадын материал. ТАСС-ай шэнэ hонин.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Ажалшадай ажаhуудаг кварталнуудта ябуулагдаха хүдэлмэри» гэhэн В. Сухоруковай статья. Г. Машковичай «hайн үрэhэн — баян ургасын үндэhэн» — статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда. «Театр намда хэрэгтэй» гэhэн А. Полктовай статья. ТАСС-аар эльгээгдэhэн материалнууд. Бүмбэрсэг дэлхэйн hонин.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Т. Волынцева болон В. Гаученов гэгшэдэй «Манайда мүнөө hайндэр» гэhэн фоторепортаж. Элүүр энхын булан. Спортивна hониннууд. Хото хүдөөhөө абтаhан мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.53 — Дамжуулгын программа. 10.00 — Шэнэ hонин. 10.10 — «Съездhээ съезд хүрэтэр». Совет Эстони. 11.55 — «Москва ба москвагайхид» (үнгэтэ). 12.25 — «Зураг бүридэнь — наран» (үнгэтэ). 12.40 — Үхибүүдтэ — «Тайна Зеленого бора» — уран hайханай фильм (үнгэтэ). 14.00 — «Хүшэр газар» — телевизионно баримтата фильм (үнгэтэ). 15.05 — «Хүгжэмтэ календарь» (үнгэтэ). 15.35 — Югославиин Федеративна Социалис Республикын национальна hайндэр — Республикын үдэртэ (үнгэтэ). 16.35 — «Дуун-75» (үнгэтэ). 17.00 — 17.10 — Забhарлалга. 17.10 — Ород арадай дуунууд. РСФСР-эй арадай артист Е. Райков дуулаха (үнгэтэ). 17.30 — «Уран зохёолшо К. Симоновэй зохёолнуудай хуудаhануудаар». 18.30 — «Время». 19.00 — РСФСР-эй габьяата артист Д. Башкиров наадаха (үнгэтэ). 19.15 — «Съездhээ съезд хүрэтэр». Совет Эстони. 21.00 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 21.15 — «Эрдэм наука ба дүй дүршэл — хүдөө ажахыда».

«Орбита». 21.40 — «П. И. Чайковскиин Клиндэ байhан үдэр» — Музей-гэрhээ дамжуулга (үнгэтэ). 22.20 — 22.30 — Забhарлалга. 22.30 — «Уран зохёолшо К. Симоновэй зохёолой хуудаhануудаар». 23.30 — Ород арадай дуунууд. РСФСР-эй арадай артист Е. Райков дуулаха (үнгэтэ). 23.50 — 24.00 — Забhарлалга. 24.00 — «Время». 00.30 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Крылья Советов» (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.45 — Үхибүүдтэ. «В гостях у гномов». 19.05 — «Databases Ородой түрүүшын революци ба Зүүн зүг» — (буряадаар хөөрэлдөөн). 19.25 — «Хүн ба байгаали». 19.55 — Социалис оронуудаар (буряадаар хөөрэлдөөн). 20.15 — «Нүхэр хүдэлмэришэн». 20.45 — «Телевизионно hонин. 20.55 — «СССР соогуур арбан минута».

«Орбита». 21.15 — Агаарай долгин дээрэ — «Залуу наhан».

УЙШАГТЫ: hонирхохол байхат

ЖЭМЭСТЭ МОДОД СЭСЭГЛЭНЭ

КРАМАТОРСКО металлургическа заводой хүдэлмэришэн Пётр Фёдорович Рак гэгшын гэрэй хашаа соохи саадhаа суглуулагдаhан үрэ жэмэсүүдhээ өөрсэ янзын натюрморт байгуулжа болоно. Саб сагаахан кальвильтай зэргэлээд хитад яблока улайран харагдана. Симиренкын ренет ногоорно, антоновко шарлан харагдана... Нэгэ үлирэй модондо туршалганууды хэ хэhээр 14 сортын жэмэс ургуулан бии болгодоhон байха юм.

Саад тарижа ургуулагшын сливэтэй модонуудта абрикосууд, персигүүд ургадаг. Зүнай эхинhээ намарай ольбо унатар вишни үрэ жэмэс үгэдэг юм.

ЧИПСАН—ШЭДИТЭ ФЛЕЙТЭ

ЧИПСАН—гурбан эшэтэй бишыхан флейтэ. Хүгжэмэй энэ инструмент айхабтар гоё hайхан аялгатай юм. Хүдөөгэй урашуул юрын ожорhо хулhанай хаташаhан эшэнүүдээр чипсан гэжэ хүгжэмэй инструмент бүтээдэг байна. Ой соогуур урдадаг гол мүрэнүүдэй эрьеэр ургаhан ожорhо хулhанай суур энэ талаар хэрэглэгдэдэг. Август hарада түрүүшын хюруугай унаhанай hүүлээр эдэнэй эшэнь хатуу болодог. Эгээл энэ үедэ нютагай уран гартан эдэниие сабшажа абаад, түрэл газар нютагайнгаа дабтагдашагүй гоё hайханиие мүнхэлдэг байна. Тиигэжэ арадай хүхюун зугаатай найр наадан дээрэ хүгжэмэй энэ инструментын урагуу hайхан аялга ханхинан зэдэлжэ, хүн бүхэнэй дура татадаг юм.

Чипсан хадаа коми арадай эгээл эртэ урдын национальна духовой инструмент болоно. Этнографууд энэ арадай ажабайдалые шэнжэлхэдээ, эртэ урда сагhаа хойшо коми арад энээниие хэрэглэдэг байгаа гээд тэмдэглэнэ.

АЯНША НОРКО

ТУВЫН Тоджинска ан олзоборилоо ажахын залуу ангуушан Маспояк Ак гэгшэдэ олзоборилгын хаhа юрэ бусаар эхилбэ. Олзоборилон бариhан ангуудайнь арhанай дунда американ хэдэн норкын арhан байгаа бшуу. Энэ үнэтэ ан урда тээнь эндэ огто баригдаагүй юм.

Энэньшье ойлгосотой юм ааб даа. Ушарынь юуб гэхэдэ, хэдэхэн жэлэй урда тээ Тувын газар дайда дээрэ норко огто үгы байгаа. Ангай ажахын мэргэжэлтэд аяар холын Башкириhаа хэдэн иимэ ан ииишэ асаржа, Бага Енисейн Соя, Брень гэдэг hалаа hабануудтай хоорондуурхи уhан соо табиhан байгаа.

Тувын хадаhаа харьялан урдадаг гол горхон эндэ нютагжуулагдахаар асарагдаhан шэнэ ангуудта таарам hайшаагдаба. Үбэлдөө тэдэнэр хүйтэндэ ядалсаагүй байгаа. Норкодо шухала хэрэгтэй бүхы юумэн бии hэн: тэжээл элбэг, эрьенүүдээрнь уурхай заhахада таарамжатай.

Эндэхи сагай уларида, байдалда дадан таараажа, норко түргөөр үдэжэ захалhан байгаа. Гүлгэдөө томо болгоhоной нойнгоо hүүлээр энэ бишыхан ан амитан гол мүрэнүүдэй hабануудые зубшан аяншалдаг байна. Тиигэжэ тэрэ Зүүн Саянай хүтэл шэлэнүүдые дабажа, Тувын баруун хуби хүрөөд, удаань республикын зүүн-хойто захадахи Тоджинска хонхор газарта хүрэhэн байха юм. Энээнэй тула тэрэ академик Обручевой нэрэмжэтэ мантан ехэ уулые дабаха ушартай болоо.

ЭРТЭ УРДА САГАЙ ГҮН ДУНДАhАА

КАРАТАУГАЙ хүтэл шэлэнүүдэй хоорондуур урдадаг Бес-Арык гэжэ мүрэнэй hабые зубшан шэнжэлгэ хэхэдээ, археологууд эртэ урдын Казахстанай газар дээрэ ажаhууhан хүнүүдэй соёлой хүшөөнүүдые элирүүлhэн байна. Губээ доо буун дээгүүрхи мянга гаран хүшөө элирүүлэгдээ. Шулуун зэбсэгтэ үеhөө эхилээд, дунда зуун жэлнүүд хүрэтэрхи үенүүдтэ хабаатай хүдөөлүүлгэ хүүрэй шабар, шулуун түхеэрэлгэнүүд эндэ бии. Шулуугаар хэгдэhэн добуунууд эрдэмтэдэй анхарал табаа. Эдэнэй утань 200 литр болоно. Гансал Түбэй Казахстанда иимэ хүүрнүүд олдоhон байха юм.

Эртэ урда сагhаа хойшо Казахстанай урда райондо ажаhуугшад агнуури эрхилдэг, мал үдхэдэг байhан түүхэтэй. Сахюур зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй баян суглуулбари энээниие гэршэлнэ. Годлинуудай зэбэнүүд, салир, хутага, отолюурнууд улаан ба хара сахюур шулуугаар бүтээгдэнхэй. Эдэ зүйлнүүд хожомой неолидай үе сагта хабаатай гээшэл хэжэ даб дээрэ хэгдэhэн шэнжэлгэнүүдhээ багсаамжалагдана.

Хабсагайда хэгдэhэн hонин зурагууд олдобо. Агнуури ба элдэб найр наадан эдэ зурагуудта харуулагдана.

Урда Казахстан хадаа газар ажал эрхилдэг, нүүдэл байдалтай хүн зоной хоёр ондоо соёл болбосоролые холбон нэгэдүүлhэн түүхэтэ түб болоно гэжэ эдэ зүйлнүүд баримтална бшуу.

(ТАСС).

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1975 оной ноябриин 28. 4-дэхи хуудаhан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01747. Заказ № 0150.